**Valiokunnan lausunto YmVL 31/2026 vp─ HE 175/2026 vp**

# Ympäristövaliokunta

**Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027**

**Valtiovarainvaliokunnalle**

## JOHDANTO

### *Vireilletulo*

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027 (HE 175/2026 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan lausunnon antamista varten valtiovarainvaliokunnalle. Määräaika: 26.10.2026.

### *Asiantuntijat*

Valiokunta on kuullut:
- budjettineuvos Niina Huotari, valtiovarainministeriö
- talouspäällikkö Tuula Pietilä, ympäristöministeriö
- suunnittelupäällikkö Timo Jaakkola, ympäristöministeriö
- ylijohtaja Tarja Haaranen, ympäristöministeriö
- ympäristöneuvos Päivi Gummerus-Rautiainen, ympäristöministeriö
- kehittämispäällikkö Anna Häggman, ympäristöministeriö
- johtava asiantuntija Mikko Friipyöli, ympäristöministeriö
- neuvotteleva virkamies Turo Hjerppe, ympäristöministeriö
- rakennusneuvos Timo Tähtinen, ympäristöministeriö
- metsäneuvos Ville Schildt, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Riikka Knaapi, maa- ja metsätalousministeriö
- neuvotteleva virkamies Jouni Tammi, maa- ja metsätalousministeriö
- johtava asiantuntija Kimmo Huovinen, Valtion tukeman asuntorakentamisen keskus VARKE
- toimitusjohtaja Jouni Parkkonen, Kohtuuhintaisten vuokra- ja asumisoikeustalojen omistajat - KOVA ry
- johtaja, asuminen ja lakiasiat Aija Tasa, Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry
- johtaja, elinkeinoasiat Anu Kärkkäinen, Rakennusteollisuus RT ry
- ekonomisti Eemeli Karlsson, Suomen Vuokranantajat ry
- toiminnanjohtaja Anne Viita, Vuokralaiset VKL ry
- luontopalvelujohtaja Henrik Jansson, Metsähallitus
- johtava asiantuntija Janne Peljo, Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- elinvoimajohtaja Leena Kristeri, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- monimuotoisuusasiantuntija Liisa Toopakka, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- vastuullisuus- ja ympäristöpäällikkö Pirita Lindell, Sahateollisuus ry

**Valiokunnan lausunto YmVL 31/2026 vp**

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- liikenne- ja viestintäministeriö
- Suomen Luontopaneeli
- Metsäbiotalouden tiedepaneeli
- Suomen ilmastopaneeli
- Baltic Sea Action Group (BSAG)
- Puutuoteteollisuus ry
- Suomen Kiinteistöliitto ry
- Suomen Omakotiliitto ry
- Suomen opiskelija-asunnot SOA ry
- Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry
- WWF Suomi

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:
- työ- ja elinkeinoministeriö
- John Nurmisen Säätiö

## VALIOKUNNAN PERUSTELUT

*Yleistä*

Ympäristöministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 478 milj. euroa, joka on 18 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2026 varsinaisessa talousarviossa. Suurimpana vähennyksenä on kertaluontoisen aiempina vuosina Valtion asuntorahastosta myönnettyjen, valtion tukeman asuntokannan avustusten maksatusten väheneminen ja korkotukimaksujen sekä takauskorvausten tason laskeminen. Ympäristön- ja luonnonsuojeluun (35.10) osoitetaan 140,7 milj. euroa ja ympäristöhallinnon toimintamenoihin 79,8 milj. euroa. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen -luvun (35.20) osalta määrärahat ovat 258 milj. euroa. Hallitusohjelman mukaisia tuottavuusohjelman toimenpiteitä sekä muita vaalikauden aikana päätettyjä toimintamenosäästöjä on kohdistettu hallinnonalalle yhteensä 13,9 milj. euroa.

Julkisen talouden pakottavien sopeutustoimien vuoksi myös ympäristöhallinnonalan määrärahatason leikkaukset ovat ymmärrettäviä. Valiokunta toteaa, että tästä syystä ympäristöministeriön hallinnonalan toimintamenojen rahoituksen taso laskee noin 7 % tuottavuustoimenpiteiden ja määräaikaisten hankkeiden päättymisen vuoksi. Henkilötyövuosien ennakoidaan laskevan noin 14 % vuoteen 2026 verrattuna. Toimintamenojen osalta hallinnonalan haasteena on toiminnan sopeuttaminen vähenevään rahoitukseen, kun hallinnonalalle on tullut EU:n ympäristölainsäädäntöön perustuvia useita uusia tehtäviä, jotka tulee toteuttaa lähtökohtaisesti ilman uusia resursseja. Kireässä taloustilanteessa sopeuttaminen on valitettavasti välttämätöntä ja edellyttää toimintojen tehostamista. Vallitsevassa tilanteessa on hyvä, että määrärahataso säilyy suunnilleen samantasoisena ja joitain pieniä lisäyksiäkin on voitu tehdä.

*Luonnonsuojelu*

Talousarvioesityksessä osoitetaan luonnonsuojelun rahoitukseen vuonna 2027 noin 105,5 milj. euroa sisältäen momentit Eräät luonnonsuojelun menot (35.10.21), Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (35.10.52) sekä Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (35.10.63). Rahoitusta on noin 1,5 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2026 talousarviossa. Luonnonsuojeluvarojen pääasiallisia käyttökohteita ovat Helmi-elinympäristöohjelma, metsien monimuotoisuutta tukeva METSO-ohjelma ja Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät. Luonnonsuojeluvaroista rahoitetaan myös esimerkiksi laji-, luontotyyppi- ja maisemansuojeluun liittyviä toimia, avustuksia luonnonvaraisten eläinten hoitoloille ja Luontopaneelin toiminta. METSO-ohjelmaan (momentille 35.10.63) lisätään 4 milj. euroa ja Helmi-ohjelmaan (momentille 35.10.21) 1 milj. euroa vaelluskalojen elinympäristöjen kunnostamiseen ja vaellusesteiden poistoon.

Helmi-elinympäristöohjelma on ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön yhteinen ohjelma, jonka avulla parannetaan heikentyneiden luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen tilaa. Helmi-ohjelman toimet perustuvat maanomistajien vapaaehtoisuuteen ja usean organisaation yhteistyöhön lintuvesien, soiden, metsien, perinneympäristöjen sekä pienvesien ja rantojen suojelemiseksi. Helmi-ohjelma on myös keskeinen osa kansallisten ja kansainvälisten luonnon monimuotoisuuden suojelun tavoitteiden, kuten ennallistamisasetuksen, toimeenpanoa. Sotka-ohjelma on osa Helmi-ohjelmaa. Sotka-ohjelman (2020—2030) tavoitteena on parantaa taantuneiden riistalintujen elinympäristöjä. Ohjelmassa selvitetään lisäksi mahdollisuuksia taata pesimärauha linnuille arvokkailla lintuvesillä, kosteikoilla ja saaristossa tehokkaalla vieraspetojen pyynnillä.

Luonnonsuojelun rahoituksesta kohdentuu talousarvioesityksessä Helmi-ohjelman toteutukseen yhteensä noin 22 milj. euroa. Tästä noin 4 milj. euroa ohjataan soiden vapaaehtoiseen suojeluun momentilta 35.10.63. Tavoitteena on kohdentaa talousarvioesityksen lisärahoitus yhteistyössä NOUSU-ohjelman kanssa ekologisesti merkittävien vaelluskalavesistöjen purokunnostuksiin ja vaellusesteiden poistamiseen. Myös Metsähallituksen rooli Helmi-ohjelman toimeenpanossa on keskeinen, kun momentilta 35.10.52 kohdistetaan 5 milj. euroa Helmi-ohjelman toimeenpanoon. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että vuoden 2026 lopussa ohjelman ympäristöministeriön hallinnonalan vastuulla olevista toimenpiteistä on saavutettu arviolta noin 49 % vuoteen 2030 ulottuvista tavoitteista. Nykyisellä ohjelman resurssitasolla Helmi-ohjelman tavoitteiden edistyminen on hidastunut, joten jatkossa rahoitusta tarvittaisiin lisää.

Maa- ja metsätalousministeriön vastuulla oleva NOUSU-ohjelma toteuttaa vaelluskalojen kulku- ja elinmahdollisuuksia parantavia virtavesihankkeita. Tärkeimpiä toimenpiteitä ovat vaellusteiden poistaminen tai niiden ohittaminen toimivin ohitusratkaisuin niissä kohteissa, missä esteiden poisto ei ole mahdollista. NOUSU-ohjelma toteuttaa EU:n ennallistamisasetuksen virtavesitavoitteita jokien luonnollisen kytkeytyneisyyden palauttamiseksi. Ennallistamisasetuksen toimeenpano keskittyy ensisijaisesti käyttötarkoituksensa menettäneiden esteiden poistoon jokivesistöissä. Valiokunta pitää vaelluskalojen nousuesteiden poistamiseen tai ohittamiseen osoitettua rahoitusta hyvin tärkeänä tuoden samalla esiin sen, että valiokunta käsittelee parhaillaan hallituksen esitystä vesilain muuttamiseksi (HE 84/2026 vp), jossa esitetään lisättäväksi säännökset uuden kalatalousvelvoitteen tai kalatalousmaksun

määräämisestä sellaisen vesivoimalaitoksen omistajalle, jonka lupaan tällaisia määräyksiä ei ennestään sisälly. Lainmuutoksen tavoitteena on, että tällaisen ns. nollavelvoitelaitoksen lupaan voidaan kalataloustehtäviä hoitavan elinvoimakeskuksen hakemuksesta liittää nykyistä helpommin kalatalousvelvoitetta tai kalatalousmaksua koskeva määräys vaelluskalakantojen elvyttämiseksi.

METSO-ohjelman tavoitteena on parantaa metsäisten luontotyyppien ja metsälajien tilaa ja suojelutasoa. Tämä maanomistajien vapaaehtoisuuteen perustuva ohjelma on myös osa EU:n ennallistamisasetuksen kansallista toimeenpanoa. Momentin 35.10.63 määrärahataso 22 milj. euroa mahdollistaa noin 3 500 hehtaarin tavoitteen vuodelle 2027. Valiokunta pitää hyvänä, että METSO-ohjelmaan voidaan osoittaa 4 milj. euron lisäys. METSO-ohjelman kustannukset ovat nousseet viime vuosina merkittävästi muun muassa puun markkinahinnan nousun myötä.

Valiokunta pitää myös hyvänä, että maa- ja metsätalousministeriön pääluokassa vuonna 2025 käynnistyneeseen Metsien kasvun ja hiilinielujen vahvistamisen toimenpidepaketin toimeenpanoon esitetään lisärahoitusta. Paketin toimeenpano vahvistaa metsien kasvua ja ilmastonmuutokseen sopeutumista ja tukee ilmastolain tavoitteiden saavuttamista. Joutoalueiden metsitystukijärjestelmä esitetään otettavaksi uudelleen käyttöön vuosiksi 2027—2029. Metsätalouden kannustejärjestelmässä (mom. 30.40.44) turvemaiden tuhkalannoitukseen ehdotetaan 2,5 milj. euroa lisää, joten määräraha on 6 milj. euroa. Lisäksi momentin 30.40.22 määrärahaan sisältyy kuluvan vuoden tapaan 0,7 milj. euron määräraha metsätuhojen ennaltaehkäisyn ja seurannan vahvistamiseen. METSO-ohjelmaa rahoitetaan myös maa- ja metsätalousministeriön pääluokan määrärahoista.

Hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen edellyttää vaikuttavia ja kustannustehokkaita toimia maankäyttösektorin hiilinielujen vahvistamiseksi. Valiokunta katsoo, että metsien kasvua, metsätuhojen torjuntaa, ilmastonmuutokseen sopeutumista ja vesiensuojelua tukevat investoinnit ovat perusteltuja, sillä ne voivat samanaikaisesti vahvistaa puuntuotantoa, hiilinieluja ja metsien kestävyyttä. Metsien käsittelyä koskevien tukitoimien vaikutuksia tulee arvioida kokonaisuutena suhteessa sekä ilmasto- että monimuotoisuusavoitteisiin. Valiokunta korostaa myös metsäbiotalouden arvonlisän kasvattamista tutkimuksen, innovaatioiden ja korkean jalostusarvon tuotteiden avulla. Julkisen tutkimus- ja kehitysrahoituksen tulee tukea puuraaka-aineen mahdollisimman tehokasta käyttöä, uusien biopohjaisten tuotteiden kehittämistä sekä metsäsektorin pitkän aikavälin kilpailukykyä. On huomattava, että Metsähallituksen hakkuilla on suuri merkitys myös työllisyydelle, vientituloille ja aluetaloudelle. Merkittävä on myös työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla 90 milj. euron investointituki teollisuuden bioperäisen hiilidioksidin talteenottoon tavoitteena käynnistää ensimmäiset teollisen mittakaavan hankkeet, joissa metsäteollisuuden, energia-alan tai muiden bioperäisten päästölähteiden hiilidioksidipäästöt otetaan talteen ja joko varastoidaan pysyvästi tai hyödynnetään tuotteissa.

*Ennallistamisasetus*

Valiokunta toteaa tässä yhteydessä, että 18.8.2024 voimaan tulleeseen ennallistamisasetukseen perustuvan kansallisen ennallistamissuunnitelman luonnoksen toteuttamisen kokonaiskustannuksiksi on arvioitu noin miljardi euroa vuodessa vuoteen 2031 mennessä, josta suuri osa toteutetaan nykyisin toimin ja rahoitusmekanismein, mutta rahoitusvajeeksi on arvioitu

noin 400 milj. euroa. Ennallistamissuunnitelmassa on tarkoitus tiekartanomaisesti määritellä, millä keinoilla asetuksen tavoitteet saavutetaan vuoteen 2050 mennessä. Suunnitelma on strateginen ja vaiheittain tarkentuva kokonaisuus, jossa jäsenvaltioille jää liikkumavaraa valita kustannustehokkaimmat ja kansallisiin olosuhteisiin soveltuvat ratkaisut. Suunnitelmassa ei määritellä tarkkoja alueita, hankkeita tai toteutustapoja, vaan nämä ratkaisut tehdään erikseen toimeenpanovaiheessa ja kulloinkin käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Keskeistä tässä on nykyisten ohjelmien toimeenpanon tehostaminen, joita ovat Helmi, METSO, NOUSU, Ahti ja Sotka sekä vesien- ja merenhoidon suunnitelmat. Ennallistamisen toimeenpanoon ei tämänhetkisen tiedon mukaan ole tulossa erillistä EU-rahoitusta. Ennallistamisasetuksen toimeenpano edellyttänee olemassa olevien politiikkainstrumenttien ja ohjelmien rahoituksen kasvattamista tulevina vuosina. Tarpeet täsmentyvät ennallistamissuunnitelman valmistelun ja toimeenpanon myötä. Ennallistamisasetuksen suunnittelu ja sen kustannustehokas kansallinen toimeenpano ovat Suomen kansantalouden ja valtiontalouden näkökulmasta tärkeimmät painopisteet tulevina vuosina ja vuosikymmeninä. Luonnos Suomen kansalliseksi ennallistamissuunnitelmaksi on lähetetty lausunnolle heinäkuussa 2026 ja vastausaika päättyi elokuun lopussa. Ennallistamissuunnitelman luonnos lähetetään EU:n komissiolle valtioneuvoston käsittelyn jälkeen. Komission palautteen jälkeen suunnitelma viimeistellään.

Valiokunta korostaa, että luontokadon pysäyttäminen ja ennallistamistavoitteiden saavuttaminen edellyttävät selvästi nykyistä laajempaa rahoituspohjaa. Kireässä valtiontalouden tilanteessa on tärkeää löytää uusia markkinaehtoisia ratkaisuja, joilla voidaan vastata samanaikaisesti useampaan tarpeeseen. Yksityistä rahoitusta on mahdollista hyödyntää luonnon ennallistamiseen luontoarvomarkkinoiden kautta tai muutoin vapaaehtoisten lahjoitusten keinoin. Luonnonsuojelulakiin sisältyvä vapaaehtoinen ekologinen kompensaatio on todennettava ja tehokas keino varmistaa, että investoinnit eivät kiihdytä luontokatoa. Metsähallituksen Luontopalvelut on esimerkiksi tarjonnut uuden innovatiivisen yhteistyömallin yrityksille, jotka haluavat tukea luonnon monimuotoisuuden vahvistamista valtion mailla. Uusia rahoituskeinoja voidaan etsiä myös selvittämällä esimerkiksi kansallispuistojen vapaaehtoisten käyntimaksujen käyttökelpoisuutta.

*Metsähallituksen luonnonsuojelutehtävät*

Metsähallituksen Luontopalveluille osoitetaan talousarvioesityksessä 45,7 milj. euroa eli vähennystä on noin 3,4 milj. euroa. Luontopalvelut hoitaa muun muassa kansallispuistoja ja luonnonsuojelualueita ja tuottaa maksuttomia retkeilypalveluja sekä vastaa lukuisista kulttuuriperintökohteista. Luontopalveluilla on tärkeä rooli heikentyneiden elinympäristöjen tilan parantamisessa sekä lajien ja luontotyyppien inventoinnissa ja seurannassa ja siten myös ennallistamisasetuksen kansallisessa toimeenpanossa. Metsähallituksen Luontopalveluiden rahoituksesta kohdistuu Helmi-ohjelman toimeenpanoon noin 5 milj. euroa vuodessa. Valiokunta pitää rahoitusta hyvin tärkeänä. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota Helmi-ohjelman merkitykseen ennallistamisasetuksen toteuttamisessa ja siten tarvittavan rahoituksen nostopaineisiin ja yksityisen rahoituksen lisäämispotentiaalin edistämiseen tulevina vuosina luontokadon hidastamiseksi ja luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseksi. Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että Metsähallituksen hoidossa olevien valtion strategisten kulttuuriperintökohteiden hoidon rahoitus on tulevina vuosina ratkaistava niiden suojeluarvojen säilymisen turvaamiseksi. Luontopalveluiden uudistumisen kannalta olennaista on jatkossa myös

pystyä rahoittamaan digitalisaatioon, tekoälyyn, paikkatietoon, toiminnanohjaukseen ja asiakaspalveluratkaisuihin liittyvät uudistukset, joilla palveluita voidaan tuottaa kustannustehokkaalla tavalla ja tuottavuutta olennaisesti nostaen.

*Vesiensuojelu*

Talousarvioesityksessä esitetään vesiensuojelun rahoitukseen noin 20,8 milj. euroa, sisältäen momentit Itämeren ja vesiensuojelun edistäminen (35.10.23) ja vesien- ja ympäristönhoidon tukeminen (35.10.61). Rahoitusta on 2 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2026 talousarviossa. Itämeren tilan parantamiseksi ja yleisemmin vesiensuojelun edistämiseksi tarvitaan pitkäjänteistä työtä maa- ja metsätaloudesta tulevan vesistökuormituksen vähentämiseksi samalla kun ilmastonmuutos hidastaa vesiensuojelutyön tulosten aikaansaamista. Samat keinot, joilla voidaan hillitä ravinteiden ja kiintoaineiden päätymistä Itämereen, hyödyttävät vesistöjä muuallakin Suomessa ja edistävät maa- ja metsätalouden muutoskestävyyttä. Peltomaan kunto ja vesien parempi hallinta maa- ja metsätaloudessa on entistä tärkeämpää, kun ilmaston muuttuessa lisääntyvien kuivuus- ja tulvajaksojen haittavaikutukset lisääntyvät.

Ahti-ohjelma käynnistyi vuoden 2024 alussa jatkaen yhtenä ohjelmana aiempien vesiensuojelun tehostamisohjelman, ravinteiden kierrätysohjelman ja Saaristomeri-ohjelman toimintaa. Toimenpiteiden tavoitteena on parantaa pinta- ja pohjavesien tilaa vesistöissä ja valuma-alueilla. Vesien ja meren hyvän tilan tavoite edellyttää useissa sadoissa järvi-, joki-, rannikko- ja pienvesikohteissa ulkoisen kuormituksen vähentämistä ja vesien kunnostustoimia. Ne myös tehostavat maa- ja metsätalouden vesiensuojelua ja ilmastomuutokseen sopeutumista erityisesti valuma-aluelähtöisillä luontopohjaisilla vesienhallinnan ratkaisuilla. Momentin 35.10.23. määrärahasta käytetään 7 210 000 euroa Ahti-ohjelman toteutukseen eri puolilla Suomea. Vuoden 2026 alussa käynnistyi laaja-alainen yli 25 milj. euron vuosina 2026—2033 toteutettava EU-rahoitteinen ACWA LIFE -hanke, jonka valtion omarahoituksesta merkittävä osa maksetaan vesiensuojelumomentilta. Hankkeen tavoitteena on tukea vesien- ja merenhoidon toimenpideohjelmien toimeenpanoa.

*Ympäristölupamenettelyjen sujuvoittaminen*

Uusi Lupa- ja valvontavirasto on aloittanut toimintansa vuoden 2026 alussa. Valtion aluehallinnon uudistus on historiallinen muutos, jonka tavoitteena on sujuvoittaa palveluja ja yhdenmukaistaa lupa- ja valvontakäytäntöjä myös ympäristöasioiden osalta koko Suomessa. On tärkeää huolehtia siitä, että uuden viraston toiminta käynnistyy häiriöttä ja sujuvasti uudistuksen tavoitteita toteuttaen. Talousarvioehdotukseen sisältyvä Lupa- ja valvontaviraston toimintamenomääräraha sisältää myös 2 milj. euron rahoituksen lupaprosessien etusijamenettelyyn. Etusijamenettely koskee suurta joukkoa muun muassa uusiutuvan energian, akkutehtaiden ja kriittisten raaka-aineiden hankkeita. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Suomeen on suunnitteilla useita teollisen mittakaavan puhtaan siirtymän investointeja, joilla voi olla merkittäviä luonto- ja ympäristövaikutuksia ja etusijamenettelyyn pääsevien hankkeiden osalta on ehdottoman tärkeää varmistaa, että Lupa- ja valvontavirastossa on riittävä osaaminen ja resurssit luvitukseen ja valvontaan niin sujuvuuden kuin ympäristönsuojelun korkean tason turvaamiseksi.

*Rakentaminen ja asuminen*

Valtiovarainministeriön rakentamista koskevan raportin[1] mukaan rakentamisen määrä kääntyi kasvuun loppuvuonna 2025 ja monet indikaattorit, muun muassa rakentamisen liikevaihdon määrä, alan luottamus, rakennuslupien ja aloitusten määrä sekä keskeisten materiaalien toimitukset ovat kasvussa. Rakentamisen määrään odotetaan selvää kasvua vuosina 2026 ja 2027. Asuntojen uudisrakentamisen volyymi on pienessä kasvussa. Määrän kasvun taustalla ovat asuntojen keskikoon suurentuminen sekä valtion tukemat asunnot. Vuonna 2025 aloitettujen tuettujen asuntojen rakentaminen on vilkasta vuonna 2026, vaikka aloitusten määrä vähenee selvästi. Elpymistä jarruttaa asuntojen ylitarjonta markkinoilla. Lisäksi käytettyjen asuntojen hintojen lasku jatkuu. Uusien asuntojen aloitusten vuonna 2026 odotetaan pysyvän viime vuosien matalalla tasolla. Asuntojen korjausrakentaminen on puolestaan laskenut selvästi vähemmän kuin uudisrakentaminen ja korjausrakentamiseen käytetään tällä hetkellä selvästi enemmän rahaa kuin uudisrakentamiseen. Korjaukset kääntyvät pieneen kasvuun vuonna 2026 ja kasvu kiihtyy vuonna 2027, kun talousnäkymät ja kuluttajaluottamus ovat parantuneet. Vuokra-asunnoista on ollut ylitarjontaa vuodesta 2023 alkaen ja ylitarjonta on edelleen suurta. Vuokra-asuntojen ylitarjontaa ylläpitää myös erityisesti opiskelijoiden siirtyminen takaisin asumislisän piiriin, mikä on vähentänyt hieman yksiöiden kysyntää ja hidastanut asuntokuntien määrän kasvua. Uusien asuntojen aloituksia hidastaa myös valmiiden myymättömien uusien asuntojen suuri määrä. Määrä on supistunut hitaasti ja oli syyskuun 2026 alussa tasolla 3 400 asuntoa.

Uusia asumisoikeusasuntoja ei ole valtion tuella lainoitettu vuoden 2025 jälkeen. Asumisoikeusasuntoja on kuitenkin kahden viimeisen vuoden aikana rakennettu poikkeuksellisen paljon, eikä kaikille asunnoille ole ollut kysyntää heti valmistuttuaan. Asumisoikeusasuntojen määrä kasvoi edellisvuodesta 2 000 asunnolla. Kun vielä rakenteilla olevat asunnot valmistuvat, asumisoikeusasuntojen määrä nousee reiluun 64 000 asuntoon. Viimeiset uudet asumisoikeusasunnot valmistuvat vuonna 2027. Vuosina 2027 ja 2028 valmistuvien asuntojen poikkeuksellisen pieni määrä kuitenkin tukee markkinatilanteen tasapainottumista tulevaisuudessa[2]. Valiokunta toteaa, että se käsittelee parhaillaan hallituksen esitystä HE 156/2026 vp, jonka tavoitteena on vahvistaa asumisoikeusjärjestelmän taloudellista kestävyyttä ja nopeuttaa tappiollisesta talosta luopumista, jotta talosta aiheutuvat kulut eivät rasittaisi asumisoikeusyhteisöä ja sen asumisoikeuden haltijoita. Asumisoikeuden haltijoiden asumisturva varmistettaisiin asunnon omaksilunastusoikeudella sekä vuokra- tai asumisoikeussopimuksen tarjoamisella.

Asuntorakentamisen määrän arvioidaan olevan suunnilleen samalla tasolla kuin viime vuonna eli noin 18 000—19 000 asuntoa ja vuodelle 2027 odotetaan kasvua yli 20 000 asuntoon. Vuonna 2025 noin puolet asuntoaloituksista oli valtion tukemaa asuntotuotantoa alhaisen asuntorakentamisen määrän seurauksena. Tuettua asuntorakentamista edistettiin vuonna 2026 nostamalla korkotukilainavaltuutta miljardista eurosta 1,135 miljardiin euroon ja lisäämällä takauslainojen myöntövaltuuksia 300 milj. euroon. Vuoden 2026 korkotukilainavaltuus mahdollistaa tämän vuoden aikana arviolta 4 500—5 000 valtion tukeman asunnon rakentamisen aloittamisen, jolloin tuetun tuotannon osuus laskee noin neljännekseen kokonaistuotannosta.

1 Rakentaminen 2026-2027: Valtiovarainministeriön julkaisuja 2026:34
2 Valtion tukeman asuntorakentamisen keskus Varke 6.10.2026.

Vuoden 2027 talousarvioesityksessä korkotukivaltuuden määrä laskee 500 milj. euroon, joka laskee merkittävästi valtion tukeman asuntorakentamisen ja peruskorjauksien määrää. Vuonna 2027 ennakoidaan aloitettavan noin 2 000 valtion tukeman uuden asunnon rakentaminen ja noin 2 000 valtion tukeman asunnon peruskorjaaminen.

Asuntomarkkinoiden murros jatkuu. Ennätyksellisen rakentamiskauden jälkeen volyymi on edelleen matalalla tasolla. Asuntopolitiikan muutoksessa on tärkeää tarkastella toimivia keinoja niin haitallisen segregaatiokehityksen ehkäisemiseksi kaupunkiseuduilla kuin väestöään menettävien alueiden haasteisiin vastaamiseksi, missä haasteena ovat tuetun asuntokannan vajaakäyttö ja taloyhtiöiden peruskorjausten rahoitushaasteet alhaisten vakuusarvojen vuoksi. Valiokunta korostaa vireillä olevien ja jo tehtyjen lainsäädäntöuudistusten toteutumisen merkitystä asuntomarkkinan elpymisen kannalta niin uudistuotannon kuin korjausrakentamisenkin osalta. Uudistuksen kohteina ovat esimerkiksi alueidenkäyttölaki, yhdyskuntakehittämis- ja yhdyskuntarakentamislaki, rakentamislaki korjauksineen, asuntokauppalaki, asunto-osakeyhtiöiden perusparantamislainojen valtiontakausta koskeva laki, asuntolainojen enimmäiskesto, asuntosäästöpalkkiojärjestelmää koskeva lainsäädäntö ja asumisoikeuslaki.

Talousarvioehdotuksessa Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen -lukuun osoitetaan 257,6 milj. euroa. Valtion tukeman asuntokannan avustuksiin (35.20.57) varataan 50,6 milj. euroa, joka on 30 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2026, sillä vähennys kohdistuu aiempina vuosina myönnettyjen avustusten maksatuksiin, joista ennakoidaan koituvan kuluja vastaavaa summaa vähemmän. Valtion tukeman asuntotuotannon valtuuksiin varataan 124,9 milj. euroa (35.20.58). Korjausavustuksiin osoitetaan 3 milj. enemmän eli 9,6 milj. euroa. Avustuksia myönnetään erityisesti iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden asuntojen esteettömyyden sekä turvallisuuden ja terveellisyyden kannalta välttämättömään korjaamiseen, hissien jälkiasentamiseen ja liikkumisesteiden poistamiseen asuinrakennuksissa. InvestEU-ohjelman kansallisen rahoitusosuuden määräraha on 19,9 milj. euroa. Valtion tukeman asuntokannan sopeuttamistoimien kuten purkuavustusten ja peruskorjauksien toteuttamisen rahoituksen riittävä taso on keskeistä valtion tukeman asuntokannan toimivan ylläpidon kannalta. Talousarvioesityksessä osoitettavat määrärahat tervehdyttämisavustuksiin (0,6 milj. euroa) ja purkuavustuksiin (4,7 milj. euroa) ovat tärkeitä.

Valiokunta pitää hyvänä sitä, että asumisneuvontaan (35.20.31) osoitettu määräraha 2 milj. euroa säilyy. Laki asumisneuvonnan tuesta kunnille vuosina 2023—2027 (1036/2022) on vuoden 2023 alussa voimaantullut määräaikainen kokeilulaki, joka päätyy vuonna 2027. Asumisneuvonnalla tuetaan kuntia ehkäisemään asumisen ongelmia, jotka voivat johtaa asunnon menettämiseen, joten se on osaltaan olennainen keino asunnottomuuden poistamistavoitteen toteuttamiseksi. Valiokunta katsoi kokeilulakia koskevassa mietinnössään, että asumisneuvonnan laajentaminen on ajankohtaista, kun elinkustannusten nousu tiukentaa laajemmin toimeentuloa ja lisää siten myös asunnottomuuden riskiä. Laki säädettiin määräaikaiseksi, sillä katsottiin, että määräaikaisen kokemuksen perusteella voidaan nähdä, millainen palvelukokonaisuus yhtäältä hyvinvointialueille ja toisaalta kunnille on muotoutunut ja siten edellytykset asumisneuvonnan kehittämiselle.

Erityisryhmien asuntojen rakentamista ja korjaamista tuetaan korkotukilainoituksen lisäksi 15 milj. euron investointiavustuksilla. Avustukset kohdennetaan erityisesti pitkäaikaisasunnottomien ja vammaisten asumisen tukemiseen. Erityisryhmien investointiavustuksille on kasvavaa tarvetta ikääntyvän väestön ja muiden erityisryhmien tarpeiden täyttämiseksi.

Avustuksiin asuinrakennusten energiatehokkuuden edistämiseksi varataan 49 milj. euroa (35.20.59). Valiokunta pitää rakennuskannan energiatehokkuuden parantamista tärkeänä ja energia-avustuksia perusteltuna keinona energiansäästön ja päästövähennysten edistämiseksi. Tukien vaikuttavuuden kannalta on tärkeää, että avustukset kohdistuvat uusiin hankkeisiin, jotka eivät toteutuisi ilman julkista tukea ja joilla vähennetään aidosti ja selkeästi päästöjä tai säästetään energiaa.

## VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Ympäristövaliokunta esittää,

*että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon*.

Helsingissä 21.10.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jenni Pitko vihr
varapuheenjohtaja Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Pauli Aalto-Setälä kok
jäsen Marko Asell sd
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Petri Huru ps
jäsen Vesa Kallio kesk
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Pinja Perholehto sd
jäsen Jorma Piisinen ps
jäsen Merja Rasinkangas ps
jäsen Tere Sammallahti kok
jäsen Sara Seppänen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos

## Eriävä mielipide / sd

### Perustelut

*Ilmasto- ja luontopolitiikka*

Vuoden 2027 talousarvioesityksessä hiilineutraalisuuteen liittyviä tavoitteita edistetään yhteensä n. 2,2 mrd. eurolla. Tämä on n. 214 milj. euroa vähemmän kuin v. 2026 toinen lisätalousarvio mukaan lukien. Uusiutuva energia ja energiatehokkuus -kokonaisuuden osalta määrärahat alenevat merkittävästi, eli n. 235 milj. eurolla vuodesta 2026. Valtaosa Suomen ilmastotoimien rahoituksesta on muualla kuin ympäristöministeriön momentilla.

SDP on suomalaisen elinkeinoelämän tavoin sitoutunut EU:n ja Suomen ilmastotavoitteisiin sekä 1,5 asteen mukaiseen ilmastopolitiikkaan. Orpon hallituskaudella ilmasto- ja luontopolitiikkaa on laiminlyöty ja päästöjä kasvattavia kotimaisia toimia tehty vastoin sitoumuksia. Vihreää siirtymää vaikeutetaan esimerkiksi uusilla rajoituksilla tuuli- ja aurinkovoiman tuotantoon. Vaalikaudella uudistetut ilmastosuunnitelmat eivät vastaa ilmastolain tavoitteita. Hiilineutraaliuden saavuttaminen edellyttää samanaikaisesti suurempia päästövähennyksiä useilla sektoreilla, maankäyttösektorin nettonielun vahvistamista sekä teknologisten hiilinielujen käyttöönottoa. Hallituksen ilmastopolitiikka ei tarpeeksi vaikuttavasti edistä näitä tavoitteita ja monelta osin toimii jopa päinvastaiseen, päästöjä kasvattavaan suuntaan. Orpon hallituskaudesta onkin tullut Suomen ilmasto- ja luontopolitiikan historiassa taantumuksen vaalikausi, jota leimaa laiminlyönnit, välinpitämättömyys, tieteen ja asiantuntijatiedon sivuuttaminen.

Vuoden 2027 talousarvio ei yhdessä nykyisten ilmastotoimien kanssa muodosta uskottavaa kokonaisuutta Suomen hiilineutraaliustavoitteen tai EU-velvoitteiden saavuttamiseksi. Sekä uusien että nykyisten ilmastotoimien rahoitus on riittämätöntä ja laskenut useana vuonna peräkkäin. Niukkenevat resurssit tulisi kohdentaa kaikkein vaikuttavimpiin päästövähennys- ja hiilinielutoimiin sekä arvioida myös toimettomuuden kustannukset sekä päästöjä lisäävät toimet ja kohdistaa huomio rakenteellisiin uudistuksiin, lainsäädännön kehittämiseen ja vakauttamiseen sekä fossiilitaloutta ylläpitävien tukien, erityisesti verotukien karsimiseen. SDP:n näkemyksen mukaan ilmastopolitiikassa tulisi painottaa toimia, jotka luovat työtä, osaamista ja uusia liiketoimintamahdollisuuksia koko maahan ja näin vahvistaisivat päästövähennysten rinnalla julkista taloutta.

SDP on sitoutunut luontokadon pysäyttämiseen ja globaalin KunmingMontrealin luontosopimuksen tavoitteisiin. SDP näkee ilmastonmuutoksen torjunnan ja luonnon monimuotoisuuden ihmisten hyvinvoinnin ja yhteiskunnan kestävyyden ja talouden sekä yritystoiminnan elintärkeänä pohjana. Tiukatkin ilmasto- ja ympäristötavoitteet on mahdollista saavuttaa yritysten kilpailukyky ja kansalaisten ostovoima säilyttäen Suomessa ja Euroopassa, mutta politiikkaohjauksen on oltava johdonmukaista ja ennakoitavaa ja alueelliseen ja sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen on kiinnitettävä jatkuvaa huomiota toimeenpanossa.

Luonnon monimuotoisuus- sekä vesien- ja ympäristönsuojelu -kokonaisuuden määrärahatason arvioidaan nousevan hieman edellisvuodesta ollen n. 138 milj. euroa. Kasvua selittää mm.

metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaan (METSO) tehdyt pienet lisäykset. Vaikka lisäykset ovat tervetulleita, ne ovat tarpeeseen nähden vaatimattomia. Suojelualueiden lisääminen 3 000 ha, 6 000 ha tai 10 000 ha vuodessa (2021-2035), johtaisi puuston osalta 0,08, 0,17 tai 0,28 Mt $CO_2$ lisänieluun.

HELMI-elinympäristöohjelman tavoitteet eivät ole edenneet suunnitellussa aikataulussa. Ohjelman periaatepäätöksessä ohjelman kokonaiskustannuksiksi arvioitiin noin 423 miljoonaa euroa, eli noin 42,3 miljoonaa euroa vuodessa. Helmi-ohjelma on METSO-ohjelman ohella keskeinen instrumentti EU:n ennallistamisasetuksen tavoitteiden toteuttamiseksi ja ohjelman rahoituksessa olisi syytä varautua lisääntyviin ennallistamistoimiin.

Ympäristölle haitallisia esimerkiksi fossiilitaloutta ylläpitäviä verotukia ei talousarviossa tunnisteta eikä niiden uudelleen suuntaamiseksi esitetä toimia. Myöskään aiheuttaja maksaa -periaatteen käyttöönottoa ei olla edistämässä esimerkiksi verotuksen keinoin.

Valtionhallinnon leikkaukset jatkuvat ja ovat huolestuttavia. Erityisesti ympäristöluvitukseen liittyvien viranomaisten resursoinnin riittävästä tasosta on tärkeä huolehtia, jotta lupakäsittelyjen sujuvuus ei muodostuisi pullonkaulaksi vihreille investoinneille. Kun Suomeen on suunnitteilla useita teollisen mittakaavan investointeja, joilla on merkittäviä luontovaikutuksia, on ehdottoman tärkeää varmistaa, että Lupa- ja valvontavirastossa on riittävä osaaminen ja resurssit valvontaan ja sujuvaan luvitukseen. Ympäristöhallinnolle kohdistuvista leikkauksista merkittävimmät kohdistuvat Suomen ympäristökeskukseen sekä Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin.

SDP kannattaa uusia, yhä vaikuttavampia toimia luontokadon hillintään. Ekologista kompensaatiota tulee tehostaa ja laajentaa sekä luonnonarvomarkkinoiden syntyä vauhdittaa ja sen esteitä purkaa. SDP haluaa voimaan myös ilmastolain kaltaisen luontolain turvaamaan luonnon monimuotoisuutta ja kokoamaan yhteen toimia ja tietopohjaa. Lisäksi tarvitaan maankäytön muutosmaksu voimaan hillitsemään ilmastopäästöjä esimerkiksi rakentamisessa. SDP:n mielestä metsälakia tulee uudistaa ilmasto- ja luontotavoitteita tukevaksi yhteistyössä alan kanssa metsäteollisuuden toimintaedellytykset turvaten. Monimuotoiset ja ilmaston lämpenemistä yhä paremmin kestävät metsät luovat pohjan kestävälle ja luonto- ja ilmastotavoitteet huomioivalle metsäteollisuudelle. Biomassan käyttöä energiantuotannossa tulee hillitä uudistamalla energiaverotusta pitkäjänteisesti ja ohjaamalla runkopuu jalostukseen polton sijaan.

*Liikenteen kestävyyssiirtymä ja maankäyttösektori*

Talousarvioon ei sisälly tieliikenteen käyttövoimasiirtymää edistävää uutta rahoitusta. Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman (Kaisu) toimista romutuspalkkion toimeenpano jatkuu vuoden 2026 talousarviossa osoitetulla määrärahalla. Myös muihin Kaisussa suunniteltuihin liikenteen päästöjä vähentäviin toimiin VM:n, TEM:n ja YM:n hallinnonaloilla tulisi osoittaa rahoitusta, jotta pysyttäisiin EU:n taakanjakosektorin päästövähennysvelvoitteiden täyttämisen edellyttämässä tahdissa. Yli kolmasosa taakanjakosektorin päästöistä tulee liikenteestä. Kaisuun sisältyy myös EU:n sosiaalisella ilmastorahastolla toteutettavia toimia. Rahaston käytön valmistelu on Suomessa kesken, eikä määrärahaesityksiä ole vielä tehty. Perusväylänpidon rahoitukselliset haasteet heikentävät myös mahdollisuuksia tehdä

ympäristömyötäisiä ratkaisuja, esimerkiksi erilaisia elinympäristöjä huomioivia hoitotoimenpiteitä väylien varsilla.

Liikenne on taakanjakosektorin tavoitteiden toteutumisen kannalta keskeinen sektori. Liikenteen päästökehitys ei ole toivotulla uralla ja lisätoimia tarvitaan ja erityisen tärkeää on jakeluvelvoitteen kunnianhimoisen, nousevan tason säilyttäminen. Talousarvioesityksessä ei ole toimenpide-esityskokonaisuutta, joka muuttaisi liikenteen päästövähennysten tilannetta parempaan suuntaan. Sama koskee taakanjakosektorin toiseksi suurinta sektoria maataloutta, jossa on tapahtunut vain vähäistä päästöjen vähentymistä.

Maankäyttösektorilla on paljon käyttämättömiä ja kustannusvaikuttavia päästövähennyskeinoja erityisesti turvemaapelloilla, missä olisi saatavilla edullisia päästövähennyksiä, jotka tukevat maankäyttösektorin lisäksi typpioksiduulipäästöjen kautta myös taakanjakosektorin päästövähennyksiä.

Talousarvioesityksestä puuttuvat kannusteet puun jalostusasteen nostamiseksi ja innovatiivisten uusien tuotteiden saamiseksi teollisen mittakaavan tuotantoon. Bioenergian veroetujen maltillistaminen kestävällä suunnitelmalla olisi yksi keino vähentää polttoon menevän ainespuun määrää.

*Hiilidioksidin talteenotto, varastointi ja hyötykäyttö*

Bioperäisen hiilidioksidin talteenotolla ja pysyvällä varastoinnilla sekä hyötykäytöllä on tärkeä rooli kansallisen ilmastolain ensi vuosikymmenen päästövähennystavoitteiden saavuttamisessa. Talteenottoon, varastointiin ja hyötykäyttöön liittyy myös suuria liiketoimintamahdollisuuksia tulevaisuudessa, minkä takia on Suomen etu olla teknologioiden kehittämisen ja käyttöönoton eturintamassa. Kannustinmekanismien vähäisyys hidastaa hiilidioksidin talteenoton ja pysyvän varastoinnin sekä hyödyntämisen etenemistä. Tarvitaan investointiavustuksia sekä markkinoita bioperäiselle hiilelle.

*Vesiensuojelu*

Itämeren tilan parantamiseksi tarvitaan nykyistä tehokkaampia keinoja vähentää maa- ja metsätaloudesta tulevaa vesistökuormitusta. Suomi ei ole saavuttamassa vesien- ja merenhoidon toimenpideohjelmien (2022—2027) tavoitteita, eli merialueiden hyvää tilaa, määräaikaan mennessä.

Samat keinot, joilla voidaan hillitä ravinteiden ja kiintoaineiden päätymistä Itämereen, hyödyttävät vesistöjä muuallakin Suomessa ja edistävät maa- ja metsätalouden muutoskestävyyttä ja siten huoltovarmuutta. Nykyinen maatalouden tukijärjestelmä ohjaa heikosti ravinteiden kierrättämiseen ja maan kasvukunnon vahvistamiseen, ja nostaa peltomaan, hintaa ja vuokraa. Julkisen rahoituksen vaikuttavuutta, maatalouden kannattavuutta sekä ilmasto- ja ympäristötavoitteita voidaan edistää kehittämällä tukijärjestelmää nykyistä tulosperusteisemmaksi.

Tulosperusteinen malli palkitsee kehittämään tilan toimintaa, ottamaan käyttöön uusia viljelymenetelmiä ja monipuolistamaan tuotantoa.

Vesilain ojituspykälien päivittäminen olisi tehokas tapa pienentää vesistöhaittoja ja tuottaa laaja-alaisia hyötyjä eri toimijoille, myös metsäteollisuudelle itselleen. Nykyiset vanhentuneet metsäojituspykälät johtavat merkittäviin vesistö- ja ilmastovaikutuksiin, metsätuholais- ja tautiriskien kasvuun sekä kohonneeseen metsäpaloriskiin. Nykyinen lainsäädännön löyhyys johtaa siihen, että Suomessa syntyy jatkuvasti uuttaa ennallistettavaa, ja ennallistamiseen ja vesien kunnostamiseen käytetyt varat valuvat hukkaan. Jotta vesistövaikutusten juurisyyhyn päästää puuttumaan, tärkeimmät muutostarpeet koskevat mm. ojitusten ilmoitusvelvollisuutta, luvanvaraisuutta ja viranomaisten keinoja puuttua kannattamattomiin ja tarpeettomiin ojituksiin.

Esitys sisältää tervetulleen 1,9 miljoonan euron lisäyksen momentille 35.10.61. Se jää kuitenkin noin 11,15 miljoonaa euroa eli noin kolmanneksen vuoden 2025 toteutunutta yhteistasoa alemmaksi Samanaikaisesti valtakunnallisten ympäristöjärjestöjen ja ympäristönhoidon momenttia 35.01.65 pienennetään 350 000 eurolla. Vähennys ei ole perusteltu tilanteessa, jossa kolmannen sektorin odotetaan osallistuvan ennallistamisasetuksen toimeenpanoon, vesienhoidon tavoitteiden saavuttamiseen, ympäristökasvatukseen, seurantaan ja kansalaisten osallistumisen vahvistamiseen.

Lisäksi Suomen ympäristökeskuksen toimintamenoihin ehdotetaan 4,104 miljoonan euron vähennystä. Tämä 12 prosentin vähennys lisää riskiä siitä, että seuranta, tietojärjestelmät, tutkimustuki ja viranomaisille tuotettava asiantuntijatieto heikkenevät samaan aikaan, kun ennallistamisasetus ja vesienhoidon velvoitteet lisäävät tietotarvetta. Vesiensuojeluun kohdennettava rahoitusta on tällä hetkellä jonkinlainen vähimmäistaso, joka turvaa toiminnan jatkuvuuden mutta ei sen kehittämistä.

*Asuntopolitiikka ja rakentaminen*

Rakentamisen yleinen suhdannetilanne on tällä hetkellä edelleen todella heikko. Samaan aikaan kun rakennusala on kärsinyt laskusuhdanteesta, valtion tukeman asuntorahoituksen määrä ja asuntotuotanto laskevat voimakkaasti poliittisten päätösten seurauksena. Myös toisenlainen politiikka olisi ollut mahdollista.

Rakennusalan suhdannetilannetta vaikeuttaa se, että uusille asunnoille, pois lukien kohtuuhintainen asuntotuotanto, ei ole tällä hetkellä kysyntää, sillä tällä hetkellä suurissa kaupungeissa on paljon vapaarahoitteisesti rakennettuja asuntoja tyhjinä.

Toimivien asuntomarkkinoiden edellytyksenä on riittävä, kysyntää vastaava ja oikeille alueille sijoittuva asuntotarjonta. Kaupungistumisen ja muuttoliikkeen jatkuessa asuntokysyntä voi kasvaa tulevina vuosina, joka voi lisätä tarvetta valtion tukemalle asuntotuotannolle erityisesti kasvukeskuksissa, joissa on eniten tarvetta kohtuuhintaiselle erilaisten asukasryhmien tarpeita vastaaville asunnoille. Väestöltään kasvavilla alueilla on pulaa erityisesti kohtuuhintaisista vuokra- ja asumisoikeusasunnoista, toisaalta väestöltään vähenevillä alueilla kärsitään tyhjien asuntojen ongelmasta.

Erityisryhmien investointiavustuksille on kasvavaa tarvetta ikääntyvän väestön ja muiden erityisryhmien tarpeiden täyttämiseksi. Nyt pieni avustus on kohdistettu vain vammaisten ja pitkäai-kaisasunnottomien asumiseen jättäen opiskelijat ja vanhukset tuen ulkopuolelle. Valtion tukeman asuntokannan sopeuttamistoimien kuten purkuavustusten ja peruskorjauksien toteuttamisen rahoituksen riittävä taso on keskeistä valtion tukeman asuntokannan toimivan ylläpidon kannalta. Vuonna 2027 aloitetaan ainoastaan 15 000 asunnon rakentaminen, joista enää vain 2 000 on valtion tukemia johtuen korkotukilainavaltuuden ennätysalhaisesta tasosta. Lisäksi aloitetaan noin 2 000 valtion tukeman asunnon peruskorjaaminen. On huomionarvoista, että näin alhaisia lukemia ei nähty edes 1990-luvun laman syvimmällä pohjalla, ja nyt asuntotuotanto laskee vielä edellisvuosienkin tasoltaan. Kaikesta vuoden 2026 uudisasuntotuotannosta on noin kolmannes valtion tukemaa.

Valitettavasti näkymät vuodelle 2027 ovat niin ikään heikot. Rakennuslupia myönnettiin vuoden 2026 ensimmäisellä puoliskolla vain 8 600 asunnolle, mikä on alin taso 30 vuoteen.

*Korjausrakentamisen avustus*

Kevään 2026 kehysriihen linjauksen mukaan energia-avustusta myönnetään vuosina 2026—2027 yhteensä 110 miljoonaa euroa. Vuoden 2026 2. lisätalousarviossa avustukseen osoitettiin 24,537 miljoonan euron määräraha ja vuoden 2027 talousarviossa määrärahaesitys on 49,0 miljoonaa. Avustus noudattaa pääpiirteissään aiemmin 2020-2023 käytössä olleen energia-avustuksen myöntökriteerejä. Avustuksen määrä on enintään 4 000 euroa asuntoa kohden, kuitenkin enintään 50 prosenttia korjaushankkeen avustettavaksi hyväksytyistä ja toteutuneista energiatehokkuutta parantavista kustannuksista. Avustusta voivat saada asunto-osakeyhtiöt ja valtion tuella rakennetut rajoitusten piirissä olevat kohteet. 110 miljoona euron arvioidaan riittävän jopa 36 000 asunnon energiatehokkuuden parantamiseen. Varke avasi avustuksen haettavaksi 28.9.2026.

Tukien vaikuttavuuden kannalta on tärkeää, että avustukset kohdistuvat uusiin hankkeisiin, jotka eivät toteutuisi ilman julkista tukea ja joilla vähennetään aidosti ja selkeästi päästöjä tai säästetään energiaa. Aiempien energia-avustusten kokemusten perusteella vaarana on, että tuet kohdistuvat pääosin pieniin, muutenkin taloudellisesti kannattaviin korjauksiin, eivätkä käynnistä sellaisia laajamittaisia energiatehokkuusremontteja, joilla saavutettaisiin suurimmat lisähyödyt.

*Kohtuuhintainen asuminen*

Vapaarahoitteinen asuntorakentaminen on pienentynyt rajusti vuodesta 2023 alkaen. Vuonna 2025 aloitettiin yhteensä noin 18 000 uuden asunnon rakentaminen. Asuntorakentaminen ei ole vielä elpynyt tänäkään vuonna ja aloitusten arvioidaan jäävän edellisvuotta pienemmäksi kuluvana vuonna. Valtion tukeman korkotukilainoitetun asuntotuotannon aloitusten määrä tulee olemaan noin 5 000 asuntoa. Määrä pienenee noin 2 800 asunnolla vuodesta 2025. Aloitusten määrään on vaikuttanut korkotukivaltuuden pienentyminen 1 750 miljoonasta eurosta 1 135 miljoonaan euroon. Hankkeiden toteuttamisen näkökulmasta rakentamisen suhdannetilanne on ollut edelleen hyvä ja pääkaupunkiseudulla rakennuskustannukset ovat olleet edelleen laskussa. Vuoden 2026 korkotukilainavaltuus tulee uusien hankkeiden osalta käytetyksi lokakuussa. Vuoden 2027 talousarvioesityksen 500 miljoonan euron korkotukilainavaltuus mahdollistaa noin

2 000 uuden vuokra-asunnon ja 2 000 perusparannettavan asunnon aloitukset. Lainat tullaan hyväksymään vuoden 1. vuosipuoliskolla. Kuluvalta vuodelta rakentamisen aloittamisen mahdollistavia osapäätöksen saaneita hankkeita siirtyy lainoitettavaksi alkuvuodesta noin 300 miljoonan euron edestä.

Samaan aikaan kun kysyntä kohtuuhintaisiin vuokra-asuntoihin on vahvaa, myös valtion tukemien vuokra-asuntojen vuokrien ero vapaarahoitteisiin vuokriin on pysynyt suurena. Helsingissä valtion tukemien asuntojen vuokrat ovat keskimäärin 28 prosenttia pienemmät kuin vapaarahoitteiset vuokrat. Vantaalla, Espoossa, Tampereella, Turussa, Oulussa ja Kuopiossa ero on keskimäärin 13-19 prosenttia. Ero on pienituloisen ihmisen arjessa merkittävä.

*ASO-asuminen on turvattava myös jatkossa*

SDP pitää vääränä Orpon hallituksen ratkaisua lopettaa uusien asumisoikeusasuntojen rakentaminen vuoden 2025 jälkeen. Asumisoikeusasuminen on tärkeä välimalli omistus ja vuokra-asumisen välillä ja päätös sen alasajosta on asuntopoliittisesti epäonnistunut. Tarve aso-asumiselle etenkin kasvukeskuksissa on suuri. Myös tässä suhdannetilanteessa päätös on epätarkoituksenmukainen ja aso-rakentamista tulisi jatkaa.

*Asuntotoimijoiden velkoja ei pidä sisällyttää julkisyhteisöjen velkaan*

Pidämme hyvin ongelmallisena sitä, että sosiaalisen asuntotuotannon toimijoiden velat on sisällytetty osaksi julkisyhteisöjen velkaa, vaikka valtion vastuut ovat Suomessa näiden osalta välillisiä ja asunnot toimivat ensisijaisina vakuuksina. korkotukilainakannan laskeminen osaksi julkisyhteisöjen velkaa heikentää selvästi Suomen velkasuhdetta. Suomen osalta näin on tapahtunut kirjanpidollisen muutoksen johdosta, jonka vuoksi vuodesta 2022 alkaen. EU:n tilastointisääntöjen uuden tulkinnan mukaan sosiaalisen asuntotuotannon toimijat luokitellaan julkisiksi yhteisöiksi, koska niiden toiminta perustuu valtion sääntelyyn ja valvontaan. Käytännössä nämä toimijat ovat kuitenkin omavaraisia yhtiöitä tai säätiöitä, jotka vastaavat veloistaan itse ja joiden asunto-omaisuus toimii ensisijaisena vakuutena valtion roolin rajoittuessa pääosin sellaisten toissijaisten takausten ja tukien myöntämiseen, jotka realisoituvat vain poikkeustilanteissa. SDP:n mielestä on tärkeää pyrkiä aktiivisesti vaikuttamaan tulkinnan muuttamiseen ja kannustamme hallitusta jatkamaan vaikuttamistyötä. Julkisesti tuetun asuntotuotannon käsittelyn julkisen talouden velka- ja alijäämätilastoissa tulee perustua yhdenmukaiseen ja läpinäkyvään käsittelyyn.

*Erityisryhmien asuminen*

Erityisryhmien asuntojen rakentamista ja korjaamista tuetaan korkotukilainoituksen lisäksi 15 milj. euron (15 M€ v. 2026) investointiavustuksilla. Ehdotettu avustusvaltuus on sama kuin vuoden 2026 talousarviossa. Pidämme erittäin tärkeänä, että erityisryhmien investointiavustusvaltuutta korotetaan talousarviossa ehdotetusta vuodelle 2027, sillä avustuksille on kasvavaa kysyntää etenkin yhteisöllisen asumisen asuntohankkeissa. Avustukset kohdennetaan nyt erityisesti pitkäaikaisasunnottomien ja vammaisten asumisen tukemiseen. Tarve erityisryhmien asunnoille tulee kasvamaan muun muassa väestön ikääntymisen takia. Varkella on hakemuksia erityisryhmien investointiavustuskohteista yli 1 400 asunnon edestä.

Osalla näistä hankkeista on olemassa lainavaraus ja osalla osapäätös. Investointiavustuksen avustusvarauksia on hankkeille yli 45 miljoonan euron edestä. Erityisryhmien investointiavustus on riittämätön ja sitä täytyy nostaa, jotta kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien ryhmien asumista voidaan turvata ja rakentamisen lamaa parantaa.

*Asumisneuvonta*

Asumisneuvonnan määrärahaa käytetään liittyen asumisneuvonnan tuesta kunnille vuosina 2023—2027 annetun lain (1036/2022) mukaisiin avustuksiin asumisneuvonnan laajentamiseen ja kehittämiseen. Asumisneuvonnalle on tarvetta ja hakemuksia arvioidaan tulevan sama määrä kuin tänä vuonna. Avustusprosentteja on jouduttu pienentämään, koska hakemuksia on ollut enemmän kuin mitä määrärahaa on käytössä. Asumisneuvonnasta tulisi tehdä pysyvästi lakisääteistä.

*Asunnottomuuden poistaminen*

Orpon hallituksen pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseen tähtäävä ohjelma päättyy vuoden 2026 lopussa, vaikka pitkäaikaisasunnottomuus on hallituskauden aikana kääntynyt selvään kasvuun. Asunnottomuuden poistamiseksi tulee jatkaa sekä työtä erityisesti sosiaalipolitiikan, neuvonnan ja asuntorakentamisen puolella mutta myös jatkaa asunnottomuustyötä uuden ohjelman avulla. Nyt ohjelma päättyy, mutta asunnottomuustilanne on jopa pahentunut. Orpon hallitus jää historiaan hallituksena, jonka aikana asunnottomuus kääntyi Suomessa nousuun ensimmäisen kerran 12 vuoteen. Uudelle ohjelmalle on aikaisempaa suurempi tarve.

***Mielipide***

Edellä olevan perusteella esitämme,

*että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.*

Helsingissä 21.10.2026

Eveliina Heinäluoma sd
Pinja Perholehto sd
Marko Asell sd

**Valiokunnan lausunto YmVL 31/2026 vp**
**Eriävä mielipide**

**Eriävä mielipide / kesk**

**Perustelut**

Orpon hallituksen vuoden 2027 talousarvioesityksessä ei ole onnistuttu tekemään valintoja ja tarvittavia uudistuksia, joilla saavutettaisiin edes hallitusohjelmassa määritetyt ilmasto- ja luontotavoitteet.

Talousarvioesitys on edelleen 12,3 miljardia alijäämäinen, vaikka alijäämää on lähdetty taklaamaan lukuisilla leikkauksilla. Leikkaukset osuvat kohtuuttoman usein samoille ihmisille ja alueille. Kasvu- ja tuottavuustoimet ovat edelleen varsin vaatimattomia, vaikka vaalikausi on jo loppusuoralla. Itäinen Suomi on jäämässä lähes kokonaan oman onnensa nojaan.

Talousarvioesityksessä olisi pitänyt pystyä tekemään selkeämpiä valintoja, jotta rahoitus suuntautuisi aidosti vaikuttaviin kohteisiin ja jotta koko Suomi tulisi huomioiduksi. Nyt tuleville sukupolville jää ilmasto- ja luontokriisin ratkaisemisen lisäksi myös massiivinen velkataakka.

*Määrärahojen niukkuus*

Ympäristöministeriön hallinnonalalla on tehtäviä, joita sen tulee kyetä suorittamaan tasapuolisesti koko maassa sekä maan rajojen yli.

Talousarvioesitys nostaa esiin huolen siitä, pystyykö ministeriö suoriutumaan sille kuuluvista tehtävistä ja velvollisuuksista niukoilla määrärahoilla.

*Vesienhoito*

Hallitus panostaa merkittävästi Saaristomeren kunnon parantamiseen, mutta samaan aikaan sisävesien ja muun Itämeren tilasta huolehtimisen varat ovat vähissä. Eikö sisävesien ja muun Itämeren hyvästä tilasta huolehtiminen ole yhtä tärkeää kuin Saaristomeren huonon tilan parantaminen?

Saaristomeri on suojelunsa ansainnut, mutta samalla rahojen kohdentaminen vain Lounais-Suomen rannikolle on yksi leikkaus lisää itäiselle Suomelle. Suomessakaan puhtaat sisävesistöt eivät ole itsestäänselvyys.

Paikalliset yhdistykset ovat vesiensuojelutyön selkäranka, ja niiden rooli on korvaamaton muun muassa, valuma-alueiden kunnostuksessa ja ravinnekuormituksen vähentämisessä, vesien tilan seurannassa ja tiedon tuottamisessa viranomaisten tueksi, yhteistyössä maanomistajien, kuntien ja oppilaitosten kanssa sekä vapaaehtoistoiminnan ja ympäristökasvatuksen edistämisessä. Tästä huolimatta Järjestöjen avustuksista leikataan.

**Valiokunnan lausunto YmVL 31/2026 vp**
**Eriävä mielipide**

*Luonnonsuojelu*

Kun vapaaehtoinen suojelu vähenee, voi käydä niin, että pakottava normiohjaus lisääntyy. Tämä ei ole toivottava kehityssuunta.

Helmi- ja METSO-elinympäristöohjelmat vahvistavat Suomen luonnon monimuotoisuutta ja turvaa luonnon tarjoamia elintärkeitä ekosysteemipalveluja. Samalla hillitään ilmastonmuutosta ja edistetään siihen sopeutumista. Molemmat ohjelmat pohjautuvat vapaaehtoisuuteen ja ovat osoittautuneet menestyksiksi. Vapaaehtoisuus on ollut merkittävä tekijä siinä, että ohjelmista on tullut suosittuja ja mallilla on hyvä jatkaa. Hallituksen talousarvioesitys ei sisällä riittäviä määrärahoja vapaaehtoisen suojelun tavoitteiden toteutumiseksi.

Vanhojen ja luonnontilaisten metsien tunnistamiseen ja kartoitukseen ei ole toistaiseksi varattu lainkaan määrärahoja. Kohteiden käytännön tunnistamisen kannalta olisi tärkeää, että valtio kartoittaisi kohteet välittömästi. Tähän tulisi varata riittävät määrärahat ja työ tulisi aloittaa välittömästi.

Harmaan suojelun välttämiseksi ja suojelun sosiaalisen kestävyyden turvaamiseksi on välttämätöntä, että valtio varaa riittävän rahoituksen vanhojen ja luonnontilaisten metsien suojelemiseen osana METSO ohjelmaa.

*Ennallistaminen*

EU:n ennallistamisasetus hyväksyttiin kesällä 2024. Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen on pysäytettävä ja kehitys on käännettävä elpymisuralle. Ennallistamisasetuksen yleistavoite on, että vuoteen 2030 mennessä vähintään 20 prosenttia EU:n maa- ja meripinta-alasta sekä vuoteen 2050 mennessä kaikki ennallistamisen tarpeessa olevat ekosysteemit ovat luonnon tilaa parantavien toimien piirissä.

Eduskunta hyväksyi hallituspuolueiden äänin 23.6.2026 luonnonsuojelulain (HE 91/2026 vp) muutokset, joilla kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelu osoitettiin ympäristöministeriön vastuulle ja suunnitelmasta päättäminen yksinomaan valtioneuvoston poliittisen päätöksenteon varaan. Samalla hallitus torjui keskustan esittämät muutokset, joilla olisi asetettu ennallistamissuunnitelman laadinnalle kansallisia reunaehtoja, hillitty toimeenpanosta aiheutuvia kustannuksia, vahvistettu maanomistajien omaisuudensuojaa sekä selkeytetty muutoksenhakua ja oikeusturvaa koskevaa sääntelyä.

Tämä poikkeaa olennaisesti esimerkiksi Ruotsin valitsemasta linjasta. Ruotsissa lakiin on kirjattu, että ennallistamisasetuksen toimeenpanossa tulee hyödyntää täysimääräisesti jäsenvaltioille jätetty kansallinen liikkumavara, välttää kansallisia lisävelvoitteita sekä minimoida maanomistajille, yrityksille ja yhteiskunnalle aiheutuvat haitat. Suomessa hallitus ei kuitenkaan ollut valmis kirjaamaan vastaavia periaatteita lakiin, vaan jätti niiden huomioon ottamisen kokonaan myöhemmän poliittisen harkinnan varaan.

Keskustan mielestä ennallistamissuunnitelmasta tulisi päättää parlamentaarisesti eduskunnassa. Suomessa ylin valta kuuluu kansalle, jota eduskunta edustaa. Kun kyse on miljardiluokan

kustannuksia, maanomistusta, luonnonvarojen käyttöä ja elinkeinojen tulevaisuutta koskevista ratkaisuista, päätöksenteon tulee perustua avoimeen parlamentaariseen käsittelyyn eikä yksinomaan valtioneuvoston poliittiseen harkintaan. On käsittämätöntä, että hallituspuolueista ei löytynyt kannatusta edes keskustan ehdottaman selonteon antamiselle eduskuntaan. Ennallistamissuunnitelman vaikutukset ulottuvat pitkälle tulevaisuuteen, ja niiden merkitys on monilta osin suurempi kuin useissa sellaisissa uudistuksissa, jotka normaalisti tuodaan eduskunnan täysimääräiseen käsittelyyn.

Ennallistamisasetuksen toimeenpano tulee olemaan Suomelle erittäin raskas taloudellinen rasite. On käsittämätöntä, että hallitus ei ole esittänyt uskottavaa arviota siitä, miten toimenpiteet rahoitetaan tai millaisia vaikutuksia niillä on kansantalouteen, julkiseen talouteen, yritysten investointeihin, energiainfrastruktuuriin, maa- ja metsätalouteen tai alueiden kehitykseen.

Ennallistamisen toimeenpanoon ei tämänhetkisen tiedon mukaan ole tulossa erillistä EU-rahoitusta, joten määrärahat siihen on löydettävä kansallisesti. Hallituksen talousarvioesitys herättää huolen ennallistamiseen tarvittavien varojen riittävyydestä.

Keskustan mielestä luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on toteutettava siten, että samalla turvataan maaseudun elinvoima, kotimainen ruoantuotanto, metsätalouden toimintaedellytykset, energiantuotanto ja yksityinen omistusoikeus. Luonnon ja ihmisen välistä vastakkainasettelua ei pidä rakentaa lainsäädännöllä.

*Luonnonvarakeskus ja Suomen Ympäristökeskus*

Toimintaedellytykset ja investoinnit tutkimusinfraan ovat vaarassa leikkausten takia. TKI-panostusten tulisi noudattaa parlamentaarisen TKI-työryhmän sopua ja varmistaa perusrahoitus sekä toimintaedellytykset valtion tutkimuslaitoksille.

*Metsähallitus*

Metsähallituksen toimintaan kohdistuvat leikkaukset vaarantavat sen kyvyn vastata sille osoitetuista tehtävistä. Erityisesti tämä kohdistuu Luontopalveluihin, jonka tehtävät ovat lisääntyneet viime vuosina. Leikkausten takia esimerkiksi Lapista ollaan lakkauttamassa luontokeskuksia, joissa on yli 100 000 kävijää vuodessa.

*Ruokavirasto*

Metsäkatoasetuksen ja kansallisen metsäkatolain toimeenpano edellyttää Ruokavirastolta riittäviä resursseja. Ruokaviraston henkilöresurssit on varmistettava sujuvan toimeenpanon varmistamiseksi. Metsäkatoasetuksen ja metsäkatolain toimeenpano aiheuttaa jo nyt merkittäviä lisäkustannuksia toimijoille, eikä Ruokaviraston tehtävistä koituvia kustannuksia saa valuttaa toimijoille.

Afrikkalaisen sikaruton hoitamisen yhteydessä on selvästi käynyt ilmi Ruokaviraston resurssien vajaus.

**Valiokunnan lausunto YmVL 31/2026 vp**
**Eriävä mielipide**

*Metka-tuet*

Metka-tukiin osoitetulla rahoituksella on varmistettava erityisesti taimikon ja nuoren metsän hoidon oikea aikainen toteutus, metsäteiden kunto sekä suometsien kokonaisvaltainen suunnittelu. Näillä toimilla vahvistetaan metsien kasvua, puuraaka-aineen saatavuutta, hiilensidontaa, luonnonhoitoa ja metsätalouden kannattavuutta.

Puuntuotannon tukeen osoitettu määräraha on jo kahtena edellisenä vuotena loppunut kesken, ja toteutuneiden töiden maksatuksia on siirtynyt seuraavalle vuodelle. Kuluvalta vuodelta maksatuksia arvioidaan siirtyvän vuodelle 2027 aiempaa enemmän. Tämän vuoksi määrärahaa tulisi lisätä.

*Puurakentamisen edistäminen*

Puu tai muut vähäpäästöiset materiaalit tarjoavat konkreettisen ratkaisun hiilivarastojen luomiseksi, kiertotalouden vahvistamiseksi ja rakentamisen päästövähennysten saavuttamiseksi. Puun käyttö rakennusmateriaalina vähentää rakentamisen päästöjä ja lisäksi puurakenteet varastoivat hiiltä pitkäaikaisesti. Puu ja muut vähäpäästöiset materiaalit on tunnustettava ilmastopolitiikan avainratkaisuina.

Vähähiilisen rakentamiseen edistämiseen tulisi ohjata nykyistä vahvemmin budjettivaroja. Rakennusmateriaalien päästöt tulee huomioida energiankulutuksen rinnalla ja julkisissa hankinnoissa tulee ottaa käyttöön yhteiset hiililaskennan menetelmät.

EU-tason selvitykset osoittavat, että kaavoitus- ja paikalliset määräykset voivat käytännössä estää puurakentamisen tai muiden vähäpäästöisten ratkaisujen toteutumisen. Budjetissa tulisi varata resursseja kaavoituksen ja viranomaisosaamisen uudistamiseen, jotta vähäpäästöiset materiaalit olisivat aidosti vaihtoehto sekä kaupunkiseuduilla että harvemmin asutuilla alueilla.

*Korjausrakentaminen ja energia-avustukset*

Suomen asuntorakentamisen näkymät ovat poikkeuksellisen heikot. Rakennusala tarvitsee nopeasti tukea. Sen sijaan korjausrakentamisen määrärahoista on leikattu tilanteessa, jossa uudisrakentaminen hiipuu ja varsinkin Itä- ja Kaakkois-Suomessa asunto-osakeyhtiöiden tarve korjauksiin on kasvava ja taloudelliset resurssit vähenevät.

Iso osa Suomen rakennuskannasta on rakennettu 1970–1990-luvuilla. Tähän rakennuskantaan kohdistuu sen iän takia paljon erilaisia korjaustarpeita kaikissa asumisen hallintamuodoissa. Näiden korjausten toteutumisen varmistamiseksi olisi tarkoituksenmukaista tukea korjausrakentamista.

Pienillä paikkakunnilla ja maaseutumaisilla alueillat kasvukeskusten ulkopuolella on haasteellista saada lainaa taloyhtiön remonttikuluihin. Hallitus ei ole tehnyt mitään niiden alueiden hyväksi.

Myös energia-avustusten loppuminen hallituksen leikkausten myötä osuu samalle tontille. Energia avustuksilla on parannettu rakennuskantaa ja luotu työtä ympäri Suomen.

Rakennuksia ei voi katsoa pelkästään sijoituskohteina, vaan ne tulee nähdä koteina ja työpaikkoina. Terveet ja toimivat rakennukset parantavat elämänlaatua.

Korjausrakentaminen ja energia-avustukset vastaavat myös Suomen ilmastotavoitteisiin, kun rakennusten energiatehokkuutta saadaan parannettua.

*Asuntopolitiikka*

Asumisoikeusasuntojen rakentamisella täydennysrakennetaan matalan markkinahinnan lähiöihin asuntoja ilman riskiä alueiden eriytymisestä — näissä lähiöissä ei, vanhan asuntokannan matalan hintatason vuoksi, rakennusliikkeiden kuluttajamyyntiin tuleva omistusasuntotuotanto käynnisty.

Asumisoikeusasuntojen rakentamisen lopettamisen viesti on, että alueiden eriytymiseen ei Suomessa suhtauduta kovinkaan vakavasti. Tällaista viestiä ei tulisi lähettää nopeasti kaupungistuvassa Suomessa.

Hallituksen tulisi viestittää, että suomalaiset kaupungit pitävät ehdottomasti kiinni alueellisen eriytymisen torjunnasta.

Tuotannon jäädyttämisen sijaan ASO-tuotantoa voidaan ohjata nykyistä tarkemmin. Esimerkiksi ASO järjestelmän parametreja voidaan muuttaa, asuntoja kohdentaa ja rahoitukselle asettaa reunaehtoja, joilla valtion riskiä pienennetään lähiöitä uhraamatta.

Matalarahoitteista vuokra-asumista tarvitaan niin kasvukeskuksissa kuin väestöltään hupenevilla alueilla. Keskittävät päätökset kiihdyttävät muuttoliikettä, mutta kokonaisturvallisuuden kannalta on oleellista, että muissakin kuin kasvukeskuksissa on erilaisia asumismuotoja tarjolla.

Ikääntyneiden asumisen järjestäminen on kriisiytymässä nopeaa vauhtia, kun hyvinvointialueet eivät hallituksen leikkausten takia osoita tarvitsijoille palveluasuntoihin paikkoja. Tämän seurauksena moni vanhus asuu yksin olosuhteissa, joissa hän ei millään tavoin enää pärjää ja samaan aikaan yksityisillä palveluntarjoajilla on vapaita paikkoja palveluasumisessa.

Tarvetta ja kysyntää on erityisesti opiskelija-asunnoille sekä iäkkäille ja muistisairaille sopiville asunnoille ja asumismuodoille. Tähän vuoden 2027 talousarvioesitys ei tuo vastausta, vaan heikentää em. ihmisryhmien tilannetta.

*Kohtuuhintainen asuminen ja sosiaalinen asuntotuotanto*

Leikkaus korjausavustuksiin ja ARAn lakkauttaminen heikentävät mahdollisuuksia vastata kasvavaan kohtuuhintaisen asumisen tarpeeseen. Kohtuuhintaisuus ei saa rajoittua vain suurille kaupunkiseuduille, vaan myös pienemmillä paikkakunnilla tulee turvata mahdollisuus kestävään asuntotuotantoon.

**Valiokunnan lausunto YmVL 31/2026 vp**
**Eriävä mielipide**

Sosiaalinen asuntotuotanto keskittyy hallituksen esityksessä suurten kaupunkiseutujen tarpeisiin. Myös harvemmin asutuilla alueilla tulisi toteuttaa kohtuuhintaista ja energiatehokasta asuntotuotantoa. Tämä tukee alueiden elinvoimaa ja ehkäisee eriarvoisuutta. Iso osa teollisuudesta sijaitsee haja-asutusalueilla, asumisen tuen puute voi vaikeuttaa työvoiman saatavuutta ja johtaa siihen, että yritykset menettävät työntekijöitään.

Alueelliset erot rahoituksen saatavuudessa lisäävät polarisaatiota. Etenkin kasvukeskusten ulkopuolella rahoituksen saaminen on hankalaa. Myös väestöltään vähenevillä alueilla asuntokantaa tulisi voida uudistaa vastaamaan paremmin muuttuviin tarpeisiin ja korjata esteettömäksi ja energiatehokkaammaksi.

*Pitkäaikaisasunnottomuus*

Hallituksen tekemät leikkaukset asumistukeen ja toimeentulotukeen sekä sosiaaliturvaan yleisesti ovat selvässä ristiriidassa pitkäaikaisasunnottomuuden poistamisen ja ennaltaehkäisyn kanssa. Tukien heikennykset lisäävät riskiä asunnottomuuden pitkittymiselle ja häätöjen määrän kasvulle.

*Asumisneuvonta*

Asumisneuvonnan tavoite on vähentää tarjottavan avun ja tuen avulla asunnottomuutta, vuokravelkoja, asumisen häiriöitä ja häätöjä sekä turvata asumisen jatkuvuutta.

Sosiaaliturvan leikkaukset lisäävät vuokranmaksuvaikeuksia ja häätöriskejä. Nyt ollaan siirtymässä ehkäisevästä toiminnasta korjaavampaan työotteeseen. Tämä vie painopistettä etäämmälle tukilain mukaisesta tarkoituksesta.

***Mielipide***

Edellä olevan perusteella esitämme,

*että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.*

Helsingissä 21.10.2026

Hanna Kosonen kesk
Vesa Kallio kesk

**Valiokunnan lausunto YmVL 31/2026 vp**
**Eriävä mielipide**

**Eriävä mielipide / vas**

**Perustelut**

*Yleisesti*

Petteri Orpon hallituksen julkisen talouden tasapainottamiseen tähtäävä viimeinen talousarvioesitys sisältää yksittäisiä kannatettavia elementtejä, mutta jää ilmasto- ja luontotoimien sekä kestävän asuntopolitiikan näkökulmasta jälleen kerran täysin riittämättömälle tasolle, niin toimenpiteiden kuin niiden toteuttamiseen kohdistettujen määrärahojen osalta. Näistä syistä vasemmistoliitto ei voi yhtyä esitettyyn talousarvioon.

Talousarvioesitys vuodelle 2027 jatkaa ilmasto- ja ympäristötoimien rahoittamisen huomattavaa laiminlyömistä vaikka tiedetään, että Suomi ei ole saavuttamassa ilmastolain alaisia tavoitteitaan (ml. hiilineutraalius vuoteen 2035 mennessä) eikä YK- ja EU-tason biodiversiteettitavoitteitaan (ml. luontokadon pysäyttäminen vuoteen 2030 mennessä).

Ympäristöministeriön hallinnonalaan tehtiin massiivinen 32 prosentin määrärahaleikkaus vuoden 2024 talousarvioesityksessä, eikä hallitus ole tälläkään kertaa korjaamassa hallinnonalan rahoitusvajetta.

Hallitus on monelta osin esittämässä lisää leikkauksia ilmasto- ja ympäristötoimien toimeenpanon määrärahoihin. Pieniltä vaikuttavat ykkösmiljoonien leikkaukset ovat merkittäviä entuudestaan aliresursoidulle hallinnonalalle, ja ympäristöministeriön budjetti on jo valmiiksi moninkertaisesti pienempi kuin budjetiltaan toiseksi pienimmän ministeriön. Nykyrahoitustasolla ympäristöhallinto ei pysty täyttämään siihen kohdistettuja, alati kiristyviä vaatimuksia, joita ilmasto- ja ympäristötavoitteidemme saavuttaminen edellyttää.

Vaikka hallitus hallitusohjelmassaan sitoutuu hiilineutraaliustavoitteeseen ja luontokadon pysäyttämiseen, talousarvioesityksessä ei esitetä läheskään riittäviä määrärahoja näiden tavoitteiden realisoimiseksi. Hallituksen sitoutuminen ilmasto- ja ympäristötavoitteisiin jää retoriseksi ja täysin vaille tekoja.

Hallitus on samalla romuttanut kohtuuhintaisen asuntotuotannon sekä edellytykset puuttua rakennusalan heikkoon suhdannetilanteeseen sulauttamalla Valtion asuntorahaston osaksi valtion budjettia. Hallitus on tehnyt massiiviset leikkaukset valtion tukeman asuntotuotannon korkotukilainoihin. Vuodesta 2027 lähtien korkotukilainojen määrärahoista leikataan 365 miljoonaa euroa, jo aiemmin toteutettujen leikkausten lisäksi. Hallitus päätti kevään kehysriihessä tukea asuinrakennusten korjausrakentamista yhteensä 110 miljoonalla vuosina 2026-2027 asuinrakennusten energiatehokkuuden parantamiseksi. Tämä on kannatettava toimi, jollaista vasemmistoliitto on peräänkuuluttanut jo pitkään. Hallituksen päätös tuli rakennusalan tilanteeseen nähden kuitenkin aivan liian myöhään.

**Valiokunnan lausunto YmVL 31/2026 vp**
**Eriävä mielipide**

*Ilmasto- ja ympäristötoimien riittävyys*

Koska ympäristön säilyminen elinkelpoisena on edellytys muiden perusoikeuksien toteutumiselle, hallituksella voidaan katsoa olevan perustuslakiin perustuva velvollisuus lisätä ympäristö- ja ilmastotoimien rahoitusta. Suomi on niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin sitoutunut ilmastokriisin ja luontokadon pysäyttämiseen edellisellä vaalikaudella säädetyn ilmastolain, EU:n biodiversiteettistrategian ja YK:n biodiversiteettisopimuksen puitteissa. Vuoden 2027 talousarvioesityksessä ehdotetuilla panostuksilla ilmasto- ja luontotoimiin näitä tavoitteita ei olla saavuttamassa.

Hallituksen esittämä 5 miljoonan euron lisärahoitus METSO- ja Helmi-ohjelmiin on tervetullut, mutta tarpeeseen nähden riittämätön määrärahalisäys. Asiantuntija-arvioiden mukaan luonnonsuojelun rahoituksen pysyvän tason pitäisi olla vähintään 300 miljoonaa euroa vuodessa, kun se on nyt noin 138 miljoonaa euroa. Vaikka kansallista, EU:n ennallistamisasetuksen mukaista ennallistamissuunnitelmaa vasta laaditaan, on syytä huomata, että nykyrahoitustasolla ei pystytä täyttämään myöskään ennallistamisuunnitelman tavoitteita. Suunnitelman tavoitteita olisi syytä pyrkiä täyttämään jo nyt olemassa olevien luonnonsuojeluohjelmien kautta varmistamalla niiden riittävä rahoitus. Jos ennallistamissuunniteman toimia aletaan toimeenpanna vasta suunnitelman valmistumisen jälkeen, eikä rinnakkain suunnitelman hyväksymiseen liittyvän pitkähkön EU-prosessin kanssa, vaarana on tavoitteiden saavuttamatta jättäminen määräajassa.

Koska hallitus ei kohdenna läheskään riittävästi rahoitusta ilmasto- ja ympäristötoimiin, yksityisen rahan kanavoiminen näihin on entistä oleellisempaa. Tässä valossa olisi erityisen tärkeää laajentaa yksityishenkilöiden lahjoitusten verovähennysoikeus koskemaan myös ympäristö- ja luonnonsuojelujärjestöjä.

Suomi on sitoutunut maksamaan osansa kansainvälisestä ilmasto- ja biodiversiteettirahoituksesta kehittyville maille. Talousarviossa ei kuitenkaan ole esitetty, kuinka Suomi täyttää Pariisin ilmastosopimuksen rahoitusta koskevat velvoitteet tai YK:n luontosopimuksen tavoitteiden mukaisen tuen kehittyville maille. Suomi on tällä hetkellä rahoituksessa paljon jäljessä muita Pohjoismaita, eikä se ole globaalille kestävyydelle ja kokonaisturvallisuudelle saatikka Suomen kestävyyteen nojaavalle maakuvalle eduksi. Suomen tulee merkittävästi lisätä kansainvälistä biodiversiteettirahoitustaan ja perua kehitysyhteistyövarojen leikkaukset, joilla rahoitetaan muun muassa kansainvälisten ilmastosopimusten toimeenpanoa.

*Metsät*

Metsät ovat Suomelle kohtalonkysymys ilmastonmuutoksen hillitsemisessä ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa. Ilmastopolitiikan suunnittelussa maankäyttösektorin nettonielujen taso on arvioitu roimasti todellisuutta suuremmaksi. Viime vuosina toteutuneen nielukehityksen valossa ilmastotavoitteiden saavuttamisessa ei voida laskea maakäyttösektorin nettonielun varaan suunnitellussa mittakaavassa.

Luonnonvarakeskuksen laskelmien mukaan maankäyttösektori muuttui vuonna 2018 ensimmäisen kerran hiilinielusta nettopäästölähteeksi. Metsämaiden päästövaikutusta koskevat

laskelmat ovat viime vuosina vaihdelleet juuri ja juuri nollan molemmin puolin. Olivat metsät sitten päästölähde tai pienoinen hiilinielu, olemme erittäin kaukana tavoitetasosta: asiantuntija-arvioiden mukaan metsien hiilinielun pitäisi olla noin 30 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia, jotta Suomen hiilineutraalisuustavoite vuodelle 2035 toteutuisi. Tiedämme, että hiilinielu on laskenut trendinomaisesti jo 15 vuoden ajan, ja tämä kehityskulku tulee jatkumaan hallituksen toimenpide- ja rahoituspäätöksillä.

Hallitus ei päivittänyt maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaa (MISU) tällä vaalikaudella, vaikka perusteet MISUn ennenaikaiselle päivittäimiselle olivat ilmeiset. Suunnitelman toimenpiteet ovat täysin riittämättömät maankäyttösektorin muuttuneeseen tilannekuvaan nähden, ja suunnitelman toimeenpano on edennyt ennakoitua hitaammin riittämättömän rahoituksen takia.

Hiilinielun elvyttäminen on yksi akuuteimpia kysymyksiä Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamisen kannalta. Samalla metsien suojelulla on keskeinen merkitys luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta. Tällä hetkellä peräti kolme neljäsosaa Suomen metsäluontotyypeistä on uhanalaisia. Hallituksen talousarvioesityksessä ei esitetä riittäviä toimia maankäyttösektorin nielujen kasvattamiseksi. Tarvittavia toimia ovat ainakin kosteikkoviljelyn tuki, maankäytön muutosmaksu sekä hiilensidonnan kannustinjärjestelmä metsänkasvatuksen kiertoaikojen pidentämiseksi. Jaksollista metsänkasvatusta ylläpitävät tuet tulisi poistaa, ja ne tulisi sen sijaan kohdistaa aitoihin luonnonhoitotoimenpiteisiin. Puunpolton verottomuudesta pitäisi luopua ja Metsähallituksen tuloutustavoitetta laskea.

Ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi on pakko puuttua liian suuriksi kasvaneisiin hakkuumääriin. Liian suuret hakkuut ovat puuston kasvun hidastumisen ohella pääsyy romahtaneelle hiilinielulle.

*Vesistöt*

Vesistöjen tilanne Suomessa ei ole hyvä. Itämeren luontotyypeistä uhanalaisia on 24 prosenttia, Itämeren rannikon luontotyypeistä uhanalaisia on 58 prosenttia ja sisävesien sekä rantojen luontotyypeistä uhanalaisia on puolestaan neljännes. Lisäksi Itämeren kalakantojen kehitys on ollut viime vuosina erityisen heikkoa, osin tunnistamattomista syistä.

Hallitus kohdistaa pienen määrärahalisäyksen vesien- ja ympäristönhoidon tukemiseen. Lisärahoitus on tarpeellinen, mutta kokonaisuudessaan riittämätön. Itämeren ja vesien suojelun edistämiseen ei kohdisteta lisärahoitusta, vaikka Saaristomeren suojelutyön rahoituksen vahvistaminen olisi erityisen tarpeen varsinkin, kun hallitus on päättänyt jatkaa lantapoikkeuksen käyttöä.

Ilmastonmuutos aiheuttaa vesistöjen ravinnehuuhtoumien lisääntymistä ja vesien tummumista, ja uhkaa osaltaan vesiluonnon monimuotoisuutta. Ilman riittävää rahoitusta vesistöjen tilaa ja vesiekosysteemejä ei pystytä parantamaan biodiversiteettitavoitteidemme mukaisesti.

**Valiokunnan lausunto YmVL 31/2026 vp**
**Eriävä mielipide**

*Luonnon monimuotoisuus*

Suomen luonnon monimuotoisuus jatkaa hupenemistaan. Uusimpien uhanalaisuusarvioiden mukaan lähes 12 prosenttia arvioiduista lajeista ja 48 prosenttia luontotyypeistä Suomessa on uhanalaisia. Kehityssuunta on yhä heikkenevä kaikissa elinympäristöissä. Orpon hallitus sanoo olevansa sitoutunut YK- ja EU-tasolla säädettyyn tavoitteeseen luontokadon pysäyttämiseksi vuoteen 2030 mennessä, mutta talousarvioesityksessä tästä ei näy jälkeäkään.

Merkittäviä syitä Suomen lajien ja luontotyyppien uhanalaistumiselle ovat metsien uudistaminen ja hoito, ojitus ja pellonraivaus, rakentaminen sekä vesien rehevöityminen. Myös ilmaston kuumeneminen on merkittävä luontokadon aiheuttaja. Hallitus ei ole kohdistamassa läheskään riittävää rahoitusta tarvittavien toimenpiteiden toteuttamiseen, joilla Suomen luonto saataisiin elpymään.

Päinvastoin hallitus on vuoden 2027 budjettiehdotuksessaan kohdistamassa lisää toimintamenosäästöjä paitsi YM:n myös Suomen ympäristökeskuksen toimintamenoihin ja Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin. Tämä tulee edelleen heikentämään Metsähallituksen mahdollisuuksia luontopalveluiden toimeenpanoon (mm. METSO-, Helmi- ja Nousu-ohjelmat).

Hallituksen tulisi budjetoida paljon nykyistä enemmän luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenoihin. Erityisesti kustannusten noustessa hallituksen esittämä pieni määrärahalisäys ei ole riittävä varmistamaan METSO-ohjelman tavoitteisiin pääsemistä. Riittävät resurssit tulee varmistaa erityisesti yksityismaiden vanhojen ja luonnontilaisten metsien suojelun toteuttamiseen koko Suomen alueella. Momentin määrärahoilla voitaisiin muun muassa maksaa metsänomistajille asianmukaiset korvaukset suojavyöhykkeiden perustamisesta herkkien vesistöjen välittömässä läheisyydessä oleviin metsiin.

Hallituksen olisi syytä mitä pikimmiten luopua monista edelleen myönnettävistä ympäristöhaitallisista tuista, jotka eivät ole linjassa "luontopositiivisen Suomen" rakentamisen kanssa. Näitä ovat muun muassa puupohjaisten polttoaineiden ja polttoturpeen verotuet, kotimaan lentoliikenteen tuet, lentoliikennepolttoaineen verottomuus sekä polttomoottoriajoneuvojen ja fossiilisten polttoaineiden veronkevennykset. Verotukien poistolla saatavat määrärahat voitaisiin käyttää ilmasto- ja ympäristötoimien rahoittamiseen. Verotuksen ympäristöohjaavuutta tulisi vahvistaa kautta linjan siten, että tuotteiden negatiiviset päästö- ja ympäristövaikutukset heijastuvat niiden hintaan.

*Eläinpolitiikka*

Suomen on otettava askelia eläinoikeuksien paremmaksi toteutumiseksi. Jo voimassa oleva lainsäädäntö edellyttää periaatteessa eläimen hyvinvoinnista huolehtimista. Eläinten hyvinvoinnin vaatimuksia tulisi kunnioittaa täysimääräisesti, ja tästä huolehtimiseen tulisi myös talousarviossa kohdentaa riittävästi resursseja.

Budjettiehdotukseen tulisi lisätä määrärahat kasvipohjaisen ruoan investointiohjelman aloittamiseen. Kasvipohjaiseen ruokavalioon siirtyminen on paitsi eläinoikeusteko, se on myös yksi tehokkaimpia keinoja hillitä päästöjä ja globaalia metsäkatoa. Näiden lisäksi

kasviproteiinien viljely kotimaassa vahvistaa ruokajärjestelmämme huoltovarmuutta ja kriisinkestävyyttä. Jotta kasvipohjaisen ruoan potentiaali saadaan täysimääräisesti hyödynnettyä, merkittävässä murroksessa olevaa alaa on tuettava muun muassa tuotekehitykseen kohdennettavalla tutkimus-, kehitys- ja innovaatiorahoituksella.

Tämän lisäksi eläinten etua valvovan viranomaisen virka tulisi vakinaistaa. Eläinsuojeluasiamiehen viran vakinaistamisen hyödyllisyydestä on eri tahojen osalta hyvin laaja konsensus. Rahallisesti viran vakinaistaminen vaatii vain pienen panostuksen, mutta sillä on valtavan suuri symbolinen ja käytännön merkitys eläinten hyvinvoinnin varmistamisessa.

Turkistarhaus elinkeinona on tullut tiensä päähän. Sen yhteiskunnallinen hyväksyttävyys on romahtanut, ja samalla se painii vuodesta toiseen yhä pahemmissa kannattavuusvaikeuksissa. Ei ole oikein eläimille, tarhaajille eikä veronmaksajille, että tätä kuolevaa alaa pidetään keinotekoisesti hengissä. Suomen tulee seurata eurooppalaista eläinoikeuskehitystä ja liittyä osaksi kasvavaa EU-maiden joukkoa, joissa turkistarhaus on kielletty. Luopumistukijärjestelmän avulla tarhaajille voitaisiin turvata oikeudenmukainen siirtymä taloudellisesti kannattavien ja tulevaisuudenkestävien elinkeinojen piiriin, hallitusti.

*Asuntopolitiikka*

Vuoden 2027 talousarvioesitys jatkaa oikeistohallituksen ideologista asuntopoliittista linjaa, joka murentaa kohtuuhintaisten asuntomarkkinoiden kehityksen ja kohtuuhintaisen asumisen edellytykset. Kohtuuhintaisten asuntojen kysyntä jatkaa kasvuaan kasvukeskuksissa, ja tähän kysyntään voidaan vastata vain rakennuttamalla merkittävästi lisää uusia kohtuuhintaisia vuokra- ja asumisoikeusasuntoja.

Kuten todettua, hallitus on romuttamassa kohtuuhintaisen asuntotuotannon jatkamalla massiivisia leikkauksia valtion tukeman asuntotuotannon korkotukilainoihin. Ensi vuodesta alkaen korkotukilainojen määrärahoista leikataan 365 miljoonaa euroa jo tehtyjen leikkausten jatkeeksi. Asiantuntija-arvioiden mukaan vuonna 2027 aloitetaan ainoastaan 15 000 asunnon rakentaminen, joista enää vain 2 000 on valtion tukemia johtuen korkotukilainavaltuuden ennätysalhaisesta tasosta.

Hallituksen päätös lopettaa asumisoikeusasuntojen uudistuotanto vuoden 2025 jälkeen on huono. Asumisoikeusasunnoilla on keskeinen asuntopoliittinen merkitys ja niille on tarvetta etenkin kasvukeskuksissa. Nykyisessä rakennusalan suhdannetilanteessa päätös on erityisen epätarkoituksenmukainen.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus Ara on lakkautettu itsenäisenä virastona ja se on sulautettu osaksi ympäristöministeriötä. Päätös ei ollut kannatettava, sillä se vaarantaa Aralle kuuluneiden tehtävien hoitoa liittyen erityisesti kohtuuhintaiseen ja esteettömään asuin- ja korjausrakentamiseen. Ara olisi pitänyt säilyttää itsenäisenä toimijana. Myös hallituksen päätös sulauttaa Valtion asuntorahaston varat osaksi valtion budjettia on huono. Se käytännössä poisti sosiaaliselle asuntotuotannolle korvamerkityt rahat vaikeuttaen rakennusalan elvytystoimia.

**Valiokunnan lausunto YmVL 31/2026 vp**
**Eriävä mielipide**

Erityisryhmien investointiavustukseen ei esitetä korotuksia, vaikka hallitus on aiemmissa talousarvioesityksissään käytännössä ajanut avustuksen alas. Avustusta on voinut saada erityisryhmien asuntojen rakentamiseen, hankintaan tai perusparantamiseen. Avustuksen vähentyminen on vaikeuttanut erityisryhmien kuten opiskelijoiden ja vanhusten uusien asuntokohteiden toteuttamista, vaikka erityisasumisen tarve tulee todennäköisesti vain kasvamaan opiskelijamäärien lisääntyessä ja väestön ikääntyessä.

Uudella Valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksella (Varke) on hakemuksia erityisryhmien investointiavustuskohteiksi yli 1400 asunnon edestä, vaikka investointiavustushaku jouduttiin sulkemaan jo vuoden 2024 maaliskuussa. Uusia erityisryhmien asuntohankkeita ei nykyisillä linjauksilla päästä käynnistämään useaan vuoteen. Tämä johtaa merkittävään asuntotilanteen heikkenemiseen esimerkiksi opiskelijoilla, itsenäistyvillä nuorilla ja ikäihmisillä.

Hallitus on aikaisemmissa talousarvioesityksissään tehnyt mittavia leikkauksia korjausavustusten määrärahoihin. Nyt hallitus esittää kertaluonteista, 110 miljoonan euron tukea asuinrakennusten korjausrakentamiseen vuosina 2026-27. Tämä on erittäin kannatettava toimi, mutta sitä oltaisiin tarvittu jo aiemmin. Avustus edistää vuokra- ja asumisoikeusasuntojen korjaamista ja kiinteistökannan energiatehokkuuden paranemista, mikä puolestaan helpottaa rahoituksen järjestämistä vuokrataloyhtiöiden peruskorjaushankkeille. Näin vähennetään samalla painetta uudisrakentamiseen ja tuetaan rakennusalan työllisyyttä. Peruskorjaushankkeita vauhdittamalla voitaisiin ylipäätään tehokkaasti tukea rakennusalaa nykyisessä suhdannetilanteessa, sillä korjausrakentamisesta palautuu yhteiskunnalle merkittävä määrä veroluonteisia maksuja.

Erityisen ongelmallinen on myös hallitusohjelman aiempi päätös puolittaa asumisneuvonnan rahoitus. Rahoitusta ei olla lisäämässä. Asumisneuvonnalla ennaltaehkäistään asunnottomuutta ja syrjäytymistä sekä vähennetään asukkaiden vuokravelkoja ja häätöjä. Asunnottomuuden käännyttyä kasvuun asumisneuvonnan rahoituksen lisääminen on erityisen tärkeää.

***Mielipide***

Edellä olevan perusteella esitän,

*että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.*

Helsingissä 21.10.2026

Mai Kivelä vas

## Eriävä mielipide / vihr

### Perustelut

Hallituksen esitys talousarvioksi vuodelle 2027 on jälleen vakavasti puutteellinen ympäristön ja myös asumisen kannalta. Talousarviossa näkyy aiempien vuosien tapaan vahva ymmärryksen puute ilmasto- ja luontotoimien tarpeesta. Talousarviota leimaa vakava ymmärtämättömyys siitä, millä tavalla luontokadon ja ilmastokriisin eteneminen heikentää talouden toimintaedellytyksiä. Ymmärtämättömyys on johtanut jälleen vuoden 2027 osalta täysin riittämättömiin toimiin luontokadon ja ilmastonmuutoksen torjunnassa.

Suomen keskeiset ilmastotavoitteet ovat vakavassa vaarassa jäädä saavuttamatta. Tärkein yksittäinen tekijä tämän taustalla on maankäyttösektorin hiilinielujen romahtaminen ja maankäyttösektorin kääntyminen päästölähteeksi.

Esitys talousarvioksi ei sisällä lainkaan riittäviä toimia hiilinielujen vahvistamiseksi. Metsien hiilensidonnan lisäämisen toimet puuttuvat lähes kokonaan. Keskeisiin hiilinielujen elvyttämistoimiin kuuluisivat esimerkiksi puuston kiertoaikojen pidentäminen ja teollisen puunpolton verotuen poisto, joka samalla vahvistaisi myös julkista taloutta lisäämällä verotuloja sadoilla miljoonilla euroilla. Samoin valtion maksamia metsätalouden tukia tulisi kohdentaa tavoilla, jotka tukevat luonnonhoitoa ja ilmastotavoitteita.

Turvemaiden osalta kosteikkoviljelyn ja vedenpinnan nostamisen tukeminen olisi tehokkaimpia keinoja hiilinielun vahvistamiseen. Valitettavasti rahoitus kosteikkoviljelyltä lakkautettiin Orpon hallituksen toimesta eikä sitä ole palautettu koko kauden aikana. Hallitus on kuitenkin päätynyt esittämään omassa Energia- ja ilmastostrategiassaan kosteikkoviljelyn palauttamista oman kautensa jälkeen, vuodesta 2028 eteenpäin, mutta ei osoite sille rahoitusta.

Ilmastotoimien ohella myös luonnon elpymistä tukevat toimet ja niiden rahoitus jäävät talousarvioesityksestä puuttumaan tai ovat tarpeeseen nähden täysin alimitoitettuja. Koko hallituskauden kuva on, että rahoituksen taso on merkittävästi alhaisempi kuin aiempina kausina, vaikka rahoitusta olisi päin vastoin tullut kasvattaa, jotta luontotavoitteet voidaan saavuttaa.

Yksityisille maanomistajille suunnattuun arvokkaiden metsien suojeluun pyrkivän METSO-ohjelman rahoitusta lisätään, mutta taso jää silti liian alhaiseksi. Kuten luontopaneelion valiokunnalle antamassaan lausunnossa huomauttanut Suomen luontotavoitteiden kannalta riittävän metsien suojelun tason saavuttaminen veisi pelkästään nykyisillä METSO-resursseilla yli sata vuotta. Rahoitus tulisi ainakin kaksinkertaistaa, jotta se kattaisi edes nykyisen kysynnän. On merkillepantavaa, että hallitus on tehnyt päätöksen METSO-ohjelman laajentamisesta koko maahan, mikä osaltaan myös kasvattaa rahoituksen tarvetta.

Samoin Helmi-ohjelman rahoitusta tulisi kasvattaa. Helmi-ohjelman merkitys korostuu vielä aiempaakin enemmän tulevina vuosina, sillä se on tärkeä osa Suomen ennallistamistoimien ja kansallisen ennallistamissuunnitelman toimeenpanoa. METSO- ja Helmi-ohjelmiin osoittettavan rahan tulisi olla kolminkertainen, jotta se riittäisi asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen.

**Valiokunnan lausunto YmVL 31/2026 vp**
**Eriävä mielipide**

Sekä ilmaston että luonnon kannalta olisi tärkeää maltillistaa valtion metsien käytön intensiteettiä. Vuoden 2023 tasoon verrattuna 2027 talousarviossa on Metsähallituksen tuottotavoite asetettu 46 miljoonaa euroa korkeammalle, mikä tarkoittaa hallituskauden aikaista nousua lähes 40 prosenttia. Suunnan pitäisi olla päinvastainen. Suomen luonto- ja ilmastotavoitteiden ollessa vaarassa, valtion metsien käyttöä tulee laskea, ei lisätä. Samaan aikaan metsäsektorin jalostusarvoa pitäisi kyetä nostamaan, kun nyt se päinvastoin pienenee.

Huolestuttavaa on myös, että vesiensuojelun määrärahat ovat edeltävään kauteen verrattuna merkittävästi alemmalla tasolla. Tällä on tuntuva vaikutus myös toimiin, joilla pyritään estämään vesistöjen rehevöitymistä ravinteiden kierrätyksen tehostamistoimin.

Viranomaisten toimintaedellytykset tulisi varmistaa. Hallituksen esitys jatkaa hallituskauden linjaa, jossa hallinnon ja viranomaisten toimintamenoja karsitaan ja tehtäviä lisätään. Merkittäviä säästötoimia kohdentuu ympäristöministeriön Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) ja Metsähallituksen luontopalveluiden toimintamenoihin. SYKEn toimintamenokarsinnan myötä keskuksen mahdollisuus vastata erilaisiin tiedontarpeisiin esimerkiksi ympäristön muutoksesta heikkenee. Yhtenä tärkeänä näkökulmasta SYKE nostaa esiin, että Suomessa on varauduttu riittämättömästi kuivuuden aiheuttamiin vaikutuksiin. Metsähallituksen toistuvat leikkaukset vaikuttavat haitallisesti myös METSO-, Helmi-, Nousu-, ja Sotka-ohjelmien toimeenpanoon. Aikaisemmissa budjeteissa hallitus on leikannut merkittävästi ympäristöviranomaisten resursseista.

Asumisen ja rakentamisen osalta vuoden 2027 talousarvio on viemässä suomalaisen kohtuuhintaisen asumisen ahtaalle. Orpon hallituksen viimeinen budjetti sementoi sen, että kohtuuhintainen asuminen ja sen rahoitus on ajettu vaalikauden aikana historiallisen alas.

Valtion tukeman asuntorakentamisen korkotukilainojen myöntövaltuus on vaihdellut voimakkaasti kauden aikana. Vuodelle 2027 esitettävä taso on 500 miljoonaa euroa, joka on hyvin alhainen verrattuna myös aiempiin vaalikausiin. Näin alhainen taso hankaloittaa merkittävästi kohtuuhintaisen tilannetta Suomessa tulevina vuosina. Kuten KOVA ry on lausunnossaan nostanut esiin, osa myöntövaltuudesta menee olemassaolevien asuntojen korjaamiseen ja merkittävä osa kohtuuhintaisen asumisen asuntokannasta on iässä, jossa peruskorjausten tarve nousee.

Hallituskauden aikana on leikattu 85 prosentilla myös erityisryhmien investointiavustuksia. Vuoden 2027 talousarvioesitys ei tuo muutosta asiaan. On erittäin vahingollista, että kaikkien näiden leikkausten ja asuntopolitiikan myllerrysten keskellä hallituksella ei ole minkäänlaista suunnitelmaa, miten kohtuuhintaisen asumisen asuntotarjontaa tuetaan ja riittävä ylläpito varmistetaan tulevina vuosina.

Asunnottomuus on lähtenyt kasvuun kuluvalla hallituskaudella. Vaikuttavia taustatekijöitä ovat asumisen leikkausten lisäksi ennen kaikkea halituksen leikkaukset sosiaaliturvaan ja myös asumisneuvontaan. Tilanne on menossa valmiiksi huonoon suuntaan ja kohtuuhintaisen asumisen tason laskun myötä otetaan vakava riski tilanteen pahenemisesta edelleen tulevaisuudessa.

**Valiokunnan lausunto YmVL 31/2026 vp**
**Eriävä mielipide**

***Mielipide***

Edellä olevan perusteella esitän,

*että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.*

Helsingissä 21.10.2026

Jenni Pitko vihr